

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Jajkiáltás!

Ha még volna erőnk és a tengernyi szenvedést még bírná a zsidóság, akkor olyan jajkiáltás kellene kitörjön a világon, amilyenre még nem volt példa. Hol vagyunk már attól, hogy megsértsük a középkort? Ami most történik Európa keleti közepén, az már sokkal több és sokkal tragikusabb, mint a középkor volt. Ami akkor száz év alatt történt, azt most a nemzeti szocialisták egy nap alatt végzik el. És ne sértsük meg a zulukaffer-kru néger és egyéb vad afrikai törzseket. Azok mérgezett lándzsákkal törtek az idegenekre, akiktől féltek és a primitív gyermeki félelem ütközött ki rajtuk, amikor egy-egy misszionáriust megöltek. Ez, ami ma Berlinben, Frankfurtban történik, nem mérhető semmivel, mert erre a világtörténelemben nem volt még soha példa. Egyszerre hurcoljanak kin és vörpadra csecsemőket és aggodat, elvegyék életüket, vagyonukat, tönkretesznek a multat és a jövőt, ehhez Katolikus Ferdinand spanyol inkvizíciója is gyerekjáték volt csupán. 1492-ben, ha valaki keresztény lett, elkerülte az autodefét. Ha meg menni akart, adtak a spanyolok elég hajót nekik és ami még fontosabb: voltak országok, ahol tárt karokkal várták őket.

Ma? Elmenni nem hagyják őket, pénzüket elveszik, lelkileg-testileg agyonnyargatják őket és még azt sem engedik meg nekik, hogy hangosan sirjanak. Ennek a mai rémuralomnak keze oly messzire nyúlik, hogy már a francia sajtót is megrendszabályozza és azt merik állítani, hogy a párisi merénylet mögött tekintélyes angol államférfiak állanak. Viszont nem lehetetlen az sem, hogy inkább egy újabb Van der Lubbe esettel állunk szemben és a rendeletek készen voltak a pogromra, amikor eldördültek a német követségen a szerencsétlen revolverlövések.

A francia közvélemény is megváltozott. Amikor ledöfték a Bois de Boulogne-ban Dimitri Nabasint, amikor elrabolták Miller tábornokot, amikor megölték Barthout és a jugoszláv királyt, akkor semmiféle megtorló intézkedéseket nem tettek azok ellen, akiknek nemzetiségéhez, fajához, vagy nemzetéhez tartozott a merénylő. Aminthogy logikus, hogy nem lehet felelőssé tenni egy népet, vallást vagy fajtát, amiért egy meggondolatlan tagja gyilkosságot követ el. Mit tehet arról egyetlen zsidó is ezen a világon, hogy egy 17 éves gyerek elkeseredésében gyilkol? És a megtorlás módja, mértéke és bestialitása minden emberi képzeletet felülmul.

Arról is kezdünk leszokni zsidók, hogy panaszkodjunk: hol van a világ közvéleménye. Igaz, hogy megszólal egy-egy emberi hang az angol és amerikai sajtó hasábjain, igaz, hogy voltak tüntetések világvárosok utcáin a németek ellen, de jön majd egy-két intés és minden le fog csendesedni. „Csak” hatszáz ezer ember fog éh en halni Európa közepén. Az emberi bestiák azt szeretnék, hogy küldjön az angol-amerikai zsidóság dollár-

milliókat és állítsanak fel hatalmas népkonvenciókat, ahol éppen csak enni hagyják a szerencsétlen páriákat. Pedig, ha csak egy kis emberi volna bennük, akkor azt mondhatnák: néhány év alatt rendszeresen távozzanak el abból a boldog országból, hogy ne legyen egyetlen zsidó sem. Torquemada „embersége” kellene legyen velük, meg a német kereszties vitézek fanatizmusa, akkor még volna remény arra, hogy valahol, egy pontján a világnak, újra életre kelne ez a tönkresilányított német zsidóság. De így? Nincs semmi remény sem mire és Dante pokla gyermekjátékszótér és vig mulató ahhoz képest, ami ma Frankfurtban, Kölnben, Münchenben és a többi Városokban lejátszódik.

Károly király és Mihály vajda diadalmos fogadtatása Londonban

Öfelsége II. Károly király és Mihály vajda látogatása Londonban valóságos diadalmat volt és úgy fogadták uralkodókat és a trónörökösöt, ahogy a nagy uralkodókat és egy nagy nép reprezentánsát fogadják a nyugati metropolisokban. Már Dowerben kezdődött az ünneplés, amely folytatódott a Victoria pályaudvaron, amelyet tündéri módon kivilágítottak. György király, Erzsébet királynő, a glauchesteri herceg és London lordmágyorja fogadta a felséges vendégeket. A ragyogó fogadtatás után, hét fehér lóval vontatott a la Daumont aranyfogatban

ment a két uralkodó a Buckingham palotáig. A tömeg egész uton éljenezte a királyt és lelkesen lobogtatta a kis angol és román zászlókat. Az angol sajtó a legnagyobb részletességgel foglalkozik a londoni királylátogatással. Az ünneplések tovább folytatódhatnak, amelyről legközelebbi számunkban beszámolunk.

Londonból Brüsszelbe és Párisba megy. Öfelsége és kísérete, ahol szintén ünnepélyesen fogják fogadni és utja valóságos diadalmat a nyugati kulturállamok területén.

Anyagi természetü ellentétek miatt dördültek el a lövések a párisi német követségen!?

Párisi magánjelentések szerint:

Az egész világ a Grünspan gyilkosság és az ezt követő nemzeti szocialisták által rendezett pogromok hatása alatt áll. Az úgy annyira felkavarta az egész világ közvéleményének nyugalmát és a zsidóságot annyira megdöbbentette, hogy keresi az okokat, ami a különben meggondolt zsidóságot, amelynek sorai közül nem szoktak lenni gyilkosok, miért adta Grünspannak, a 17 éves fiúnak kezébe a revolvert.

Párisi tudósítónk erre vonatkozólag olyan szenzációs értesülést adott számunkra, amely a világsajtóban sem ismeretes, holott az összes világlapok legnagyobb szenzációja ma a németországi pogrom és annak előidézője.

A párisi lapok már az első napon csodálkozással írtak arról, hogy miképpen kerülhetett be simán von Rath a követségi titkár elé a gyilkos fiú. A vallomás, amit fejt, kihangsúlyozza, hogy nem bosszúból tette és nem gyűlöletből, holott a nyomozás titkos adatai szerint,

von Rath, aki könnyelmű volt és a párisi éjszakák ismeri alakja, vállalkozott arra, hogy

a Németországból kiutasított Grünspan-család vagyonát segíti külföldre menekíteni. Ezt meg is tette és amikor a pénz már birtokában volt, akkor szülei megbízásából a fiú követelni kezdte tőle a pénzt.

von Rath hosszas könyörgésre adott is a fiúnak 2000 márkát, de amikor a többi pénzért jött, ridegen elutasította. Ezért volt hejrártos Grünspan a párisi német követségre és ezért nem állták útját, amint bement, mert csaknem mindennapos látogató volt.

Legutolsó látogatása alkalmával, amikor a merénylet történt, Grünspan erélyesen követelte a neki járó összeget, mire von Rath durván „bűdös zsidó”-nak titulálta Grünspan és heves szóváltás volt közöttük. A vita hevében a tízenhétéves fiú elkeseredetten revolvert rántott és elveszítve lelki egyensúlyát, többször rálőtt a követségi tanácsosra.

Ezért helyezték Grünspani először szabadlábra és csak később, felsőbb intézkedésre tartóztatták újra le.

Borzalmas pögröm-hullám Németországban

Akik még hitték abban, hogy a XX-ik század valamiben is különbözne a legsötétebb középkortól, azok kiábrándultan kell megálapítsák a napokban lezajlott németországi események után, hogy a zsidóság számára még nem következett el az emberi civilizáció korszaka. Még mindég a középkorban élünk és senkit se széditse meg sem a száguldó autó, sem a nagyszerű repülőgép, sem a rádió, sem a villamosság ezernyi csodája. Ez mind technika és nincsen köze az emberi lélekhez.

A német ember meg különösen a technikában különbözik a középkori lovagoktól. A Kurfürstendam rombolói, a zsinagógák felgyújtói, a rablások és emberi kínzások végrehajtói semmiben sem különböznek azoktól, akik hatszáz évvel ezelőtt országutakon álltak és a vándorzsidót kirabolták, semmiben nem különböznek azoktól, akik a pestisjárvány középkori babonái közé sorozták a máglyán elégetésre ítélt zsidókat. Szívtelességben és rendszerességben még hatványozott mértékben gyalázatosabb ezen bestialitás, hiszen a technika legtekélyesebb eszközeit veszik e célra igénybe.

Ha ezt a kort még ezentúl is a műveltség és civilizáció korszakának merik nevezni, ha ezeketán a németiséget, mint az emberi haladás zászlóvivőinek merik csufolni, ha Németországot ezeketán még „nyugalom”-nak merik titulálni, akkor mi zsidók azt kell mondjuk, hogy halálosan kell gyűlöljük a „haladást”, megvetjük a „nyugatot”, mert nincs haladás, nincs nyugati szellem, csak az örök vadember van, a bestiális ősember, amely tombol-zuz és ártatlan százezreken tölti kegyetlen vérszomját.

Az emberi bestia lánconfogva tombolásra készen áll a német határokon belül és mert vérszomját nem elégithette ki Prága úszkeín, s mert nem vonulhat még ma embermilliók ellen, mint annakidején Belgiumban és másutt is, azért ez a vérszomjasság a szerencsétlen agyonnyomított német zsidókon tölti ki bosszuját. Talán csak évtizedek múltán fog kiderülni, hogy a német zsidóság Szentbertalan éjszakája hány ártatlan ember életébe került, s mennyi vagyon pusztult el. Ez nem vad kozákok pillanatnyi vodkától hevített örületé volt, félvad kirgiz és csungoz hordák analfabéta tömegei, hanem iskolát végzett, furdószobával rendelkező „kulturbestiak” rémuralma, amelyért kevés az átok és tehetetlen a bosszuszomj. Nekünk nem kellene szerencsétlen Grinspan-ok, akiknek revolvere jobb, ha csütörtököt mond. Mi csak az isteni Gondviselésben bizhatunk, amely hosszut kell álljon az ártatlanul kiomlott vérért, mert különben meginoghathat hitünk és mellünket verdesve kell ordítsuk: legyen elég már a szepedésből, mert mi — ó jaj — kiválasztottnak csufolt nép — nem bírjuk tovább!

A TRAGIKUS ESEMÉNYEK.

Von Rath halálának híre tragikus következményeket vont maga után Németországban. A jelentések szerint „spontán zsidóellenes tüntetések voltak és a német nép felháborodása erőteljes akcióban jutott kifejezésre”. Zsinagógák felgyújtásában, üzletek fosztogatásában és zsidó épületek ablakainak betörésében nyilvánult meg a felháborodás. A falak

kon feliratok jelentek meg: „Halál a gyilkosokkal! Ki a zsidókkal!” Hasonló feliratu táblákkal nagy tömegek vonultak fel Berlin utcáin. A legtöbb üzletet Hamburgban fosztották ki. Nem csupán a zsidó üzletek, hanem harmad- és negyedik emeleti lakások ablakait is betörték.

Szerda éjjel és csütörtökön reggel Berlin tizenkét zsinagógája közül kilencet gyújtottak fel. Az Oranienburgstrassen levő főtemplom, amely a táviróközponttal szemben áll, sértetlen. Ezt rendőrök őrzik és senkit sem engednek közelébe. A tüzoltókat nem engedték az égő templomok közelébe és a kegyesek kimentését sem engedik meg.

A Kurfürstendammon és a Tauenzienstrassen levő zsidó üzleteket mind kirabolták. Több külföldi zsidó üzletet is kiraboltak. Az uccákon egymásra dobálva láthatók kályhák, zongorák, szekrények, gépek, árucikkek, amit lerombolt üzletekből és lakásokból vittek széljél.

Felgyújtották a Prinz Regenstrassen, a Fasanenstrassen, Schillerstrassen, Markgrafstrassen és Leibnitzstrassen levő templomokat. Berlin centrumában az uccák teli vannak üzletekből kidobott árucikkkel, amiket éjnek idején fosztott ki a tömeg. Másnap a nyolc berlini zsidó iskolában nem tartottak előadást. A bambergi és beiruti zsinagógákat is felgyújtották. Münchenben egy zsidó iskolát is felgyújtottak.

A támadás tervszerű volt. A rendőrség nem lépett közbe seholsem. Berlinben egyszerre a város három pontján kezdődött a rombolás és gyújtogatás.

MÜNCHENBEN, KÖLNEN, BÉCSBEN

A zsidóellenes megmozdulások csütörtökön reggel vették kezdetüket a bajor fővárosban. Számos zsidó üzletet romboltak szét és gyújtottak fel a kancellár „régí gárdájának” tagjai, akik az 1923. évi nemzeti szocialista forradalom évfordulójának megünneplésére érkeztek oda. Az esetek többségében a rendőrség és a tüzoltók későn érkeztek meg.

A zsidó üzleteket és a zsidók által lakott épületek nagyrészét a csütörtökre virradó éjszaka megtámadták Kölnben. Mindenütt betörték az ablakokat. Több helyen a tüntetők behatoltak az üzlethelyiségekbe és összetörték azok berendezését. Emberáldozatok nincsenek. A rendőrség ma reggel öröket állított a kifosztott üzletek elé.

Szerdáról csütörtökre virradó éjszaka és csütörtök reggel több, mint 5000 zsidót tartóztattak le Bécsben.

Csütörtök reggel a berlini rendőrség több zsidót felvert álmából, akiket gyalogosan a Berlin környéki koncentrációs táborba vittek. A váratlan eljárás okát senki sem tudja. A reggeli lapok súlyos vádakkal illetik a nemzetközi zsidóságot és a kommunistákat, akik szerintük nem rettennek vissza még a gyilkosságtól sem. Bécsben két templomot felgyújtottak és számos áruházat szétromboltak.

A bécsi zsidóság nagy részét ma összefogdosták és kihajtották az uccákra, hogy eltakarítsák az összerombolt zsinagógák romjait. Bécs legnagyobb zsidó temploma, amely a második kerületben van, lángokban áll.

Bécsben az események miatt 22 zsidó lett öngyilkos.

Berlinben az első jelentéstől eltérően nem hét, hanem kilenc zsinagógát romboltak le.

AZ ANGOL KORMÁNY TILTAKOZÁSA

(London.) Sir Oglivie Forbes, Nagy-Britannia berlini ügyvivője megjelent a német külügyminiszteriumban és felhívta Ribbentrop figyelmét arra, hogy az antiszemita tüntetések során angol alattvalók vagyonát elpusztították, vagy megrongálták. Sir Oglivie Forbes jegyzéket nyújtott át ebben az értelemben, a londoni kormány nevében hangsúlyozván, hogy

az angol kormány fenntartja magának a kártérítés igénylésének jogát

és azon reményének ad kifejezést, hogy a német birodalmi kormány megfelelő intézkedéseket fog tenni a brit alattvalók védelmére.

Hivatalos közlés szerint, a londoni kormány utasította a berlini angol ügyvivőt, hogy gondoskodjék a Németországban élő zsidó származású angol alattvalók védelméről.

A Canterbury-i érsek nyílt levelet intézett a Timeshez, amelyben a keresztény Anglia nevében felháborodásának ad kifejezést az újabb németországi zsidóellenes zavargások miatt és az angol kormányt közbelépésre szólítja fel.

AMERIKA TILTAKOZÁSA.

Washington. Több zsidó szervezet táviratot intézett Roosevelthez, amelyben tiltakozva a németországi események ellen, arra kérik, hogy lépjen közbe a berlini kormánynál.

Több szervezeti szövetség a nemzetközi szakszervezeti uniók útján az összes kormányokat fel akarja kérni hasonló lépésre.

A béke és a demokrácia amerikai ligájának egy küldöttsége felvonulást rendezett a newyorki német konzulátus előtt, mialatt a liga elnöke a konzul előtt tiltakozott a „németországi zsidókkal szemben rendezett pögrömök” ellen.

Newyorkban ugyancsak hatalmas tiltakozó gyűlés volt a németországi antiszemita kilengések ellen. Paddock apát oregoni protestáns püspök kijelentette, hogy a nemzeti szocialista üldöztetések kegyetlensége oly nagy, hogy csak a többi nemzetek gyűlöletét válthatja ki.

FELOSZLATTAK A ZSIDÓ „KULTURBUND”-OT ÉS BETILTOTTÁK A „RUNDSCHAU”-T.

A Jüdischer Kulturbund nevű zsidó kulturszervezetet Göbbels propagandaügyi miniszter utasítására az egész német birodalom területén betiltották. A szervezet színházi és mozielőadásai, valamint hangversenyei tilosak. Másrészt betiltották további intézkedésig a Jüdische Rundschau-t, a németországi zsidóság komoly és méltóságteljes szócsövének megjelenését. A zsidó iskolákat bezárták és néhány gyermeket, akiknek jogukban állt írja iskolákat látogatni, eltávolították ezekből az iskolákból. A vegyes házasságokból származó gyermekek folytathatják tanulmányukat.

A rendelet következtében az összes zsidó kulturszervezetek beszüntették tevékenységüket, a zsidó lapok nem jelennek meg többé.

— ÜGYVEDI HIR. — Smilodici Andrei Bucuresti ügyvédi irodáját Str. Latina 1. szám alá (Colț cu Bulb. Carol) helyezte át. Telefon változatlan: 4-89-55.

— BEIRUTBAN ZSIDÓELLENES KI-LENGÉSEK VOLTAK. (Beirut). A Balfour-emléknapon zsidóellenes tüntetések voltak az itteni amerikai egyetemen. Arab diákok megüldöztek zsidó diákokat, közöttük egy diákleányt is. A rendőrség vetett véget a verekezésnek. — Az egyetem fenntartásáról amerikaiak gondoskodnak, közöttük zsidók is adakoznak pénzüsszegeket.

Égő zsinagógák...

Ilyen időket talán még sohasem ért meg az európai zsidóság. Nincsen talán a világon egyetlen józan zsidó sem, aki el ne ítélte volna azt az esztelen cselekedetet, amelyet von Rath követségi tanácsos meggyilkolása jelentett. Esztelen volt ezernyi okból. Azért is, mert mi zsidók nem gyilkolunk, mert annak semmi célja és értelme nincsen. Sohasem voltunk „gyilkosok”. Esztelen volt azért, mert ha ötven követségi tanácsos is halna meg: a zsidó sors attól még nem változik meg. Ellenben arra jó volt, hogy emberek ezreit mérsárolják le, vagy tegyék újra földöntutóvá és a templomok tekintélyes számát tette földdel egyenlővé. Égtek a berlini, kölni, müncheni és bécsi templomok és a zsidók üzleteit lerombolták, a zsidók lakásait széjjeltörték, butoraitak kidobták az uccára és emberek ezreit vitték el koncentrációs táborokba. Közönséges pogrom volt a német és a nemzeti szocialista rendszerre mélységesen jellemző, hogy ártatlanokon tölti ki bosszúját, amiért egy tizenhét éves örült revolvért vett elő Párisban.

A rendőrség nem lépett közbe — akár csak a cári Oroszországban. Még a tüzoltóság sem oltotta a tüzet. Csak nézték és nevettek. Uristen, hova jutottunk? Micsoda kegyetlen bünt követhetett el ez a német zsidóság, hogy ennyire sújtja őket immáron csaknem hat esztendeje. Egy pokolban élni annyi ideig, ahol sem élet, sem vagyonbiztonság nincsen, ahol nem tudni, hogy aki ma még szerényen él és nem hal éhen, az holnap agyonpofozott, agyonrugott páriává változik a dachau, vagy weimari mez egyéb koncentrációs táborban. Aki még azt hitte tegnap, hogy van egy kevés kenyere, az ma földöntutó és népkonyhák páriája. És hiába kiáltunk a világba, nincsen hang, amely meghallgassa ezt a halálsikolyt. De nem hallották meg a kínai milliók hörgését sem, sem a spanyol testvérháború jajsavát, sem

a többi kegyetlen jelét ennek a megőrült világnak. Süket lett a világ és csak az lesz furcsa elégtétel, amikor a brit nép büszke fia, meg a francia önző citoyen arra ébred majd, hogy a pestis ellen nincsen országhatár és a barbarizmus nem áll meg a zsidó templomoknál és zsidó üzleteknél. Jönnek még idők, amikor „zsidó” lesz az egész világ és eldöntésre kerül a nagy per: az egész világ felett a porosz csizma fog taposni, vagy lesz még szabadság és boldogság ezen a keserves világon!

Egy herceg állást keres

Starhemberg herceg csak példa, amire hivatkozunk. A konkluzió másra vonatkozik. Ujságolvasó embernek nem kell bemutatnunk kicsoda Starhemberg herceg? Egyidőben ő volt az osztrák államnak egyetlen olyan figurája, aki körül fordult az egész osztrák nagypolitika. Történelmi család nagyhirű sarja, akinek tizenegy nagy kastélya volt szerte Ausztriában és minden kastélyhoz megfelelő birtok is. Starhemberg herceg hazafiságból, meg jólfelfogott érdekéből a végéig küzdött az osztrák függetlenségért. De jött a nagy változás és menekülnie kellett. Most Párisban — amint a francia lapok írják — anyagi gondokkal küzd és állást keres hirneves feleségével, Nora Gregor színésznővel együtt.

Mi közünk nekünk ehhez? Valóban nincsen közünk, de viszont azt meg kell mondjuk, hogy figyelmeztetésnek nagyon, de nagyon jó lenne sok öntelt gazdag zsidónak. Nem szününk meg hirdetni, hogy ne legyen senki elbizakodott. Ne gondolja egyetlen zsidó kereskedő, gyáros, vagy más vállalkozó, hogy amiért neki ma még jól fütött lakása, jólmenő üzlete és vagyona van: vele már nem történhet semmi!

Van az orvosoknak egy metódusa. Az önfegyelmzésnek egy módja, amelyet a betegeknek, vagy rossz szokásban szenvedő embereknek ajánlják. Például, ha valaki gyorsan eszik, akkor irjon magának egy nagy cédulát, amelyen az áll: lassan egyéll! Ilyen módszert kellene alkalmazni sok zsidónak is. Tegye üzlete, irodája falára nagy betűkkel: gondoljunk a német zsidó sorsra, gondoljunk Starhembergre. Így változhat a világ. Tegnap még országorsot intéző nagyúr, ma már állástkereső szegényember Pá-

risban. Hát amiért valakinek husz munkása van, vagy akár ötven is, vagy tiz segédje meg négy inasa, azért még nem kell hinni, hogy „dominó”. Ezért, ha valamilyen ügyben jönnek hozzá — bármilyen közérdekű és főleg zsidó ügyben — adjon. Adjon meg van miből és legyen érzéke a közösség iránt. Ne legyen önző egyetlen jómódu zsidó sem, mert a Kurfürstendamm gazdag boltosa sem gondolt arra hat évvel ezelőtt, hogy „pogrom” lehet Berlin szívében. És ma pogrom van ott, mert ilyen tragikus komisz időkét élünk

A máramarosi havasok alján

A vonat nem közlekedik Máramaros felé, Szatmáron megáll, mert hiszen a szlovák-magyar revízió során vannak helyek, ahol magyar csapatok kerültek a régi impérium helyére és ez megzavarta a régi irredet. Eddig is komplikált volt ez a vasutvonal, mert hiszen volt egy page-vonal, amely áthaladt a szlovák területen, hogy azután újra román területre érjen. De Sighet már így van és így volt régen. Ha jött a világháború, akkor az orosz csapatok ezt a várost különös előszeretettel szállták meg többször. Ott nagy csaták folytak akkor is. Majd jött a háború vége és valahogy gazdaságilag „beszorult” a hegyek közé és ott tengődik lengődik a határok szélén.

A nagy faüzemek évekig nem dolgoztak és ma megint nagy akadálya van a termelésnek. Pedig ez volt a legfőbb kenyere ennek a vidéknek. Azután az állandó gyanúsítások a csempészéssel. Lehet, hogy csempésztek, ki tudja? Lehet, hogy a tisztességes kereskedelmet is megrövidítették ezzel. Annyi bizalmatlanság nem nyilvánul meg egyetlen város lakosságával szemben sem, mint éppen Sighettel. Azzal a nagyfőnyű, nyomorgó zsidósággal, amely ott, a gyönyörű havasok alján soha nem tud egy mélyebb lélekzetet venni, mert ijedt, riadt tekintettel néz a világba.

Most csak autóbusszal lehet megközelíteni, mert a vasut nem közlekedik. Bizonyára néhány napról van csak szó és akkor újra megindul a forgalom. Valószínűleg még komplikáltabb lesz az odajutás, mert magyar, szlovák, illetőleg ruszin területen fog átmenni a vasutvonal. Komplikált lesz a

Chaszideus legenda:

Kétszáz aranyforint

Rabbi Izraelnek, a rozienicei szent papnak volt egy bive, egy jámbor zsidó, aki minden hónap fordultával meglátogatta mesterét. S minden látogatása alkalmával évek óta mindig ugyanazt az egy kérését köthette a lelkére a rabbinak. Már az öreg kor küszöbén állt, házasságának hosszú ideje alatt nem született gyermeke, s egyre csak arra kérte a rabbit, másítsa meg végzetét, hadd maradjon utána valaki a földön, ha majd meghal. Rabbi Izrael türelmesen hallgatta meg mindannyiszor, barátságosan vett búcsút tőle, de magát a kérést soha egy árva szóval nem érintette.

Egy este a chaszid feleségével beszélgetett s mint sok más este, meddőségére terelte a beszélgetést. S ekkor történt, hogy az asszony nem fojtotta panaszát megadóan magába, mint máskor. Vad erővel tört ki belőle a fájdalom. Hevesen patakzott a könnye. Szenvedélyes felindulása a férfit is megrendítette úgy, hogy mintegy új szemmel nézett a feleségére. Érezte, hogy fájdalom kívül meddőségének szegye is súlyosan nehezedik rája. Égő szájalom fogta el a férfit. Feltette magában, hogy panaszával ezuttal még jobban sarokba szorítja a rabbit s nem tágit mellőle mindaddig, míg csak feleletre nem bírja. Ezt meg is mondotta feleségének, aki boldogan és türelmetlenül kapott a gondolaton, s lelkére beszélt a férjének, hogy ne is várja be a következő

hónapot, hanem kefjen tüstént utra. Türelmetlenségének a férfi nem tudott ellentállni. Reggelre kefe Rozienicébe sietett s a rabbi előtt kiöntötte lelkét.

Rabbi Izrael ezuttal oly barátságosan fogadta, hogy a chaszid már beszéd közben eltelt bizalommal és reménnyel. De amikor befejezte mondanivalóját, a mester oly sokáig hallgatott, hogy a chaszid jókedve csakhamar újra felohadt tőle.

Végre megszólalt a rabbi:

— Barátom, segíthetek rajtad, de aggodalom fog el, ha meg kell mutatnom azt az utat, amelyen célhoz jutsz. — Nézd, a keletiek élete már a napzálat árnyékában áll. Ha azt akarod, hogy teljesüljön a kívánságod, fel kell áldoznotok munkás éveitek gyümölcsét, öregeséged gondtalanságát, egész vagyontokat. Lesz fiad, karodon hordhatod még, de nélkülözések, bajok és gondok között kell majd felneveined. — Eredj haza, beszélj meg feleségeddel a dolgot, s ha ő rááll, jöjj vissza, én majd utána igazítalak.

A chaszid haza is ment, elmondott a feleségének mindent, amit a rabbitól megtudott. Mialatt beszélt, könnyes szemével nézett rá az asszony. Ragyogó báj ömlött el rajta. Úgy állt előtte, fiatalon és derűlten, mint egykor, sok-sok év előtt, amikor eljegyezte magának. Tüstént kijelentette, hogy kész minden munkára, minden nélkülözésre, nem törődik földi keserűséggel, csak engedje meg a sors, hogy testéből sarjadzott gyermeket ringasson még a napfényben.

— Nézd, — mondotta — mi meddő asszonyok már életünkben is dideregve járunk a halál árnyé-

kában. Mi hasznát veszem gazdagságnak, kényelmes életnek, ha egyszer meg kell halnom s nem marad utánam senki, akiben tovább élhetek a földön.

A chaszid tehát türelmesen utra kelt újra, beállított a rozienicei rabbihoz, hogy átvegye tőle a kifizetésbe helyezett utasítást.

A mester pedig így szólt hozzá:

— Emlékeztettedbe idézem, hogy gyermekkorodban szüleid eljegyeztek egy lánnyal. Te aztán később elhagyta egy másik lány kedvéért, aki megfizetted neked. Egy szegény teremtés miattad szenvedte el ártatlanul a kizsároltságnak minden keserűségét és kínját. Te pedig mentél a magad utján s leráztad szívedről az ő fájdalmát. Akkor kovácsoltad azokat a bilincseket, amik fogva tartják életed örömeit. Az elhagyott lány könnye meddővé tette a feleségedet. Ha ki akarod engesztelni a végzetet, meg kell találnod azt a lányt, akit egykor oly kegyetlenül megbántottál. Kérj bocsánatot tőle, de úgy, hogy utána a keserűségnek legkisebb szikrája is kialudjék a lelkében. De értsd meg jól, messzire, nagyon messzire lakik tőled s felkutatása sok bajjal jár. — Most pedig menj Baltába s ott várd be azt a vásárt, amelyet zöld vasárnap néven ismernek. Kutass, fűrész utána reggeltől estig, ne hagyj fel a kereséssel s ne engedd, hogy a csüggedés urrá legyen rajtad. Többet mondanom nem adhatok, de neked megparancsoltatott, hogy keress s ne lankadj el belé. Eredj, s ha ráakadsz arra az asszonyra, teljesítsd, amit vezeklés fejében kíván tőled...

*

A chaszid megköszönte a tanácsot, felkészült

Egészségét veszélyeztető Nátház-Grippa-járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a **hellemesen illatosított**

Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvja egészségét!

közlekedés és a zsidók élete továbbra sem lesz könnyű. Viharok dülnek a világon és mert a leggyengébb építménye a zsidók „házában” van, abba kap bele legelőször a forgósél, azt rázza meg alapjában is a gyűlölet izzása. A sighetli havasok alján újra izgalmak vannak, de reméljük, elmúlnak és minden nyugodtan fog tovább folyni. Ha ebben nem hinnénk, akkor nagyon kétségbe kellene esnünk.

Ghazi Kemal Atatürk halála

Tizenöt évig volt korlátlan ura Törökországnak Kemal Atatürk, aki pompás bizonyítékát adta annak, hogy sokszor egy ember is, ha kellő időben lép a porondra, a történelem szekerének más irányt tud adni. 1923 óta az újjászületett török köztársaság elnöke volt. Amikor a sévresi békét ráerőszakolták a konstantinápolyi kormányra, Kemal volt az, aki a nemzeti ellenállást megszervezte. Teljes alélt volt Törökország és a világháborúnak egyik legsúlyosabb sebesültje. Úgy volt már, hogy a világ egyik legszebb városa, a búbajos Konstantinápoly is nemzetközi uralom alá kerül és nem marad meg más belőle, csak bent Ázsiában egy szegény kis rész. Mit tett Kemal? Háborút indított a görögök ellen, azokat több csatában megverte és kikényszerítette a békeszerződés revízióját. Meghagyták európai birtokát, amit még a balkáni háboruban hagytak meg számára. Az úgynevezett csatlódsai vonalon, 700000 négyzet kilométeren, 18 millió lakossal egy egészséges állam alakult ki Ankara fővárossal, amelyet vad hegyek között építettek ki modern „európai” várossá. Itt rezideált a keménykezű Kemal pasa, aki rendkívül sok évezredes beidőzött régi szokást változtatott meg egyszerre. El-

tűnt a fez viselet, eltűntek a romantikus háremek, minden tekintetben a legmodernebb életelveket vallotta. Nagy vallásreformátor lett, akit, ha ortodox szemmel nézzük, el is kell itélni ezekért az eszmékért, de viszont ezzel tette lehetővé, hogy nem vazallus állam ma Törökország, hanem önmege rendezti sorsát. Ha a Korán uralkodna ma is, akkor nem volna rendes közigazgatása, nem volna pontos közlekedése és nem élné egy modernizáló állam életét.

Most, hogy ez a nagy reformátor meghalt, zsidó szempontból is néznünk kell halála következményeit. Sajnos, ezen a téren nagy vesztesége van a zsidóságnak, mert ha Kemal nem is volt filoszemita és a Dardanelláknál végrehajtott zsidó evakuációt nem lehet könnyen elfelejteni, de viszont olyan plussz is mutatkozik a mérleg másik oldalán, amely azt jelenti, hogy a török zsidóság elég jól elhelyezkedett a török társadalomban. Rendkívül sok menekült egyetemi tanár helyezkedett el az ottani egyetemeken és sok vállalkozó is talált magának lehetőséget, hogy új existenciát alapítson. Most, hogy Kemal meghalt, attól kell félni, hogy az a merész és szilárd vonalvezetés, amely eddig mutatkozott a török államéletben, új irányt fog venni és zsidó szempontból nem a legkellemesebb irányzatot. Ahogy az előjelek mutatják, a németeknek nagy terveik vannak Kemal országával. Ok tudják azt, hogy a demokratikus hatalmakon nagyot lehet ütni, ha Törökországot érdekszférájukba vonják. Ezért van az Anschluss óta von Pappen Ankarában, mert Kemal már akkor nagybeteg volt és azóta is előkészíti a talajt a német expanziós törekvéseknek. Kemal nem volt németbarát, inkább a szovjettel szimpatizált, amely már akkor támogatta őt, amikor még bizonytalan volt győzelme a görögök felett. Ezért tizenöt éven át szoros ba-

rátásban volt az oroszokkal. De most, hogy meghalt, az utóbbi évtizedek politikájának ez a rendkívül érdekes figurája, félni lehet attól, hogy a német erőszakos terjeszkedési politika nem fogja kihagyni ezt a földközi tengeri középhatalmat, amelynek birtokában van a Dardanellák, meg beleszólása van a moszuli petróleumforrások kitermelésébe is. A törökországi százezer főnyi zsidó sorsa nem rózsás, de lehet, hogy mert a meglepetések korát éljük: Kemal politikai vonalvezetése még sokáig hatni fog a törökök bel- és külpolitikájában.

— **TILTAKOZÁS A SIRALOM FALÁNAK MEGGYALÁZÁSA ELLEN.** (Jeruzsálem.) A héber sajtó elkeseredett cikkeiben részletesen ír arról, hogy a Siralom falát az arab terroristák megrongálták és meggyalázták. Az arab uszítók állandóan azt vetik a zsidók szemébe, hogy az arab szenthelyeket nem respektálják, holott eddig sohasem történt egyetlen arab szent helynek sem bántódása. Viszont az arabok már több zsinagógát felgyújtottak és több izben támadtak meg imádkozó zsidókat. Ez az újabb bandita támadás rendkívül elkeseredést váltott ki a palesztinai zsidó lakosság körében. Kiemelik a zsidó újságok, hogy ez a Siralom-fala elleni urak Palesztinában. A grand-rabbi panaszt akkor állana be, ha az arabok volnának az urak Palesztinában. A grand-rabbi panszt tett a kormányzónál, aki kijelentette, hogy a legerősebb vizsgálat indult meg a Siralom-fal elleni támadás miatt és remélhető, hogy rövidesen eredménye is mutatkozik majd annak a szigorú vizsgálatnak.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
ezüstáru gyárban

CLUJ. Str. Gen. Neculcea No. 8.

az utra és elment Baltába. Szívzerongva várta a vásár első napját. Hajnali szürkületben még fel sem állították teljesen az utolsó bódékat, s ő már is ott állt, nézte, hogy telik meg a tér, míg aztán teljesen körülzsongta az örvénylő vásári lármá. A hangos sürgős-forgás szokatlanul hatott rá és fájdalomt okozott neki. De állhatatosan győzte a hajnal első órájától kezdve az éjszaka utolsó órájáig s nem tárgított, míg a tér ki nem ürült s nem látott többé egy árva lelket sem. Így telt az első nap, másnap s minden következő nap. Figyelt minden hangra, belénezt minden archa, megkérdezett minden embert, aki hajlott a szavára, hogy nyomára akadjen annak a nőnek, aki egyszer a gyerekkorában a menyasszonya volt.

Igy mult nap-nap után. Nem volt tekintet, nem akadt szó, amely utbaigazította volna. Úgy állt órák hosszat holtrafáradtan, éhesen, csalódástól gyötört szívvel a bódék között, kiabáló vásárosok s alkudozó tömegében. Így virradt rá a vásár utolsó napja. A kereskedők összecsomagolták áruikat, zsákokat, meg ládákat raktak a kocsijukra. Az idegenek seregestől hagyták el a várost. Alkonyodott s a hunyó nap fényében már bontogatták a bódékat. Ezen a napon a chaszid lázbetegként járt be minden utcát. Megállt minden fogadó előtt. Aggodalmaskodva tekintgetett minden idegen nő arcába, elkapott minden idegen hangot — minden hasztalan volt. A vásár vége felé közeledett, a határidő már-már lejárt. Utolsó reménye is kilobbant. Hirtelen elborult az ég, a nap szürkület nélkül folyt át az éjszakai sötétségbe, megereedt a zápor, az emberek cserben hagy-

ták munkájukat és áruikat s a legközelebbi házakba menekültek az átható nedvesség elől.

A chaszid csak akkor ijedt föl, amikor már bőrig ázott s védőhelyet keresett, ahol meghúzódhatna. A közelben nagy, sötét kapubejáratot veit észre, oda sietett s belépett rajta. Kimerült testével épp a falhoz akart támaszkodni, amikor hirtelen suhogás érintette meg a fülét, mintha csak selyem női ruhához ért volna. Ijedten húzódott félre, hogy szabad helyet adjon a teste meg a ruha tulajdonosa között — így kívánta az illendőség. Felpillantott s szeme lassan-lassan hozzéérezekott a mély homályhoz. Két asszonyt veit észre maga mellett. Amikor az imént sietve és szórakozottan fordult be a kapun, elkertültek figyelmét. De máris lovette róluk a szemét — annyira elmerült komor gondolatainak örvényébe. Egy különös hangra azonban ijedten kapta föl fejét. Az egyik asszony nevetett, — az volt, aki közvetlen közelében állt. Hangtalan, féjdaimas nevetés volt, olykor egy-egy remegő hang vegyült beléje, aminőt hasadó únom úveg hollat. Majd fojtott hangon beszélni kezdett, de a chaszid megértette minden szavát:

— Nézd, gyerekkoromban ennek az embernek voltam a menyasszonya. Aztán eltaszított magától. Most is annyira irtózik tőlem, hogy mindent elkövet, csak hogy ne kerüljön közzelembe.

A férfinak elállt a szíve vére. A homályon keresztül izzó szemmel meredt a beszélőre. Tisztán kivehette: nyulánk, sápadt asszony volt, merev, fekete ünnepi ruhában, fénylő haját meg arcát félig

fátyol takarta, a mellén és a két kezén drága ékszer villogott. Minél tovább nézte, annál jobban elszorult a szíve. Végül megemberelte magát, odalépett hozzá, lesütötte szemét s féltéken így szólt:

— Mit mondasz, ó asszony?

A nő hangja remegve suhant el felette

— Uram, hát valóban elfelejtettél volna, ahogy a halottakat szokás? Igen, én vagyok az a leány, akit gyerekkoromban elfegyeztek veled, s akit te méltatlannak találtál magadhoz. De mondd csak, mi járatban vagy?

— Asszony — felelte a férfi — hadd mondjam el kortelés nélkül: miattad jöttem ide. Nem hallgatók el semmit. Házasságomon nincs áldás. Feleségem meddő. Nem született gyermekem. Életünk bubánatban telt. De lásd, a rozienicei rabbi látóvá tett. Tudom, hogy az életem hozzá van kötve ahhoz a féj-dalomhoz, melyet én okoztam neked. Csak ha meg-bocsátasz nekem úgy, hogy nem marad harag a szívedben, csak akkor hull le rólam a bűn bilinése. Feleségem örögségében gyermeket szül s nagysokára örömrünk telik az életben. Végtelen bajon vergődtem keresztül e nap kedvéért. Oh, asszony, légy irgalmas hozzám. Telfesíték mindent, amit kimérsz rám, hogy jóvá tegyem a hibámat.

Az asszony odafordult hozzá s halkán beszélt. Minden szava gyöngyszemként vált le a szájáról s úgy hullt alá a férfi szívébe:

— Uram, Isten kegyelmesebben bánt velem, semhogy ma fel tudnád fogni. Földi kincsben már nem telik örömöm. Szívem békeje nem vezeklésen mulik. De ide hallgass. Van egy bátyám Suvalk

Egy 100 éves rituális vágóházzá avanszált
„cédulaszedő” épület lebontásának margó'ára

Egy darab váradi történelmi mozaik - a jelen szemüvegén

— A „Népünk” eredeti riportja. —

Nagyvárad, 1938 november hó elején. Most, amikor a történelem régi „szekere” egyidő óta „tank”-á változott és dübörgése idchallik, akkor nagyon jó érzés visszamenni a múltba. A jelenről irni nehéz és ezernyi okunk van arra, hogy a zsidóság múltjába menjünk vissza. Ez nyújt sokszor épülést, nyújt vigaszt és erőt arra, hogy ne nézzünk a jövő felé, hanem a múlt emlékein tépelődjünk és mert lapunkban eljutunk visszaemlékezéseink során a legexotikusabb tájakra is, hát miért ne lássuk azt, ami itt van közvetlen közelünkben.

Tudjuk jól, hogy az olvasó sokszor inkább érdeklődik sokezer kilométernyire történő események iránt, mint a közvetlen közelében lezajló történelmekkel szemben, de ilyen az emberi természet. Éppen olyan emberi gyarlóság ez, mint az, hogy amíg egy-egy nagy művésztől vagy államférfitől csak az újságban olvas, vagy a filmhíradókban látja, addig „meg van hatva”, de amikor elkerül ide hozzánk, akkor legyint a jó polgárs azt mondja: hát ez az a „hires”? Ugy vagyunk a történelmi eseményekkel is. De térjünk a tárgyra. Ma nem aktuálisabb, mint tegnap volt, de a holnap számára maradjon így egy csoportba szedve mindaz, amit a régi Váradról ezúttal elmondandók vagyunk.

PUSZTULNAK A RÉGI EMLÉKEK.

A napokban is nekiment a csákány egy régi-régi kis épületnek a váradi utcában. Nem volt „történelmi emlék”, de sok ilyen kis ház van itt nálunk, amelyekhez egy kis zsidó történelem fűződik. Régen „vámház” volt, de amikor a város szélesedett, terebélyesebb lett, akkor ez a ház bekerült a város belsőbb részébe és már nem tudta régi feladatát

teljesíteni. Háromszor tölték ki a város határait az elmúlt hétszáz évben ebben az irányban és ha erre gondolunk, akkor emlékezünk arra is, hogy a mostani Csillagváros területe a régi időkben nem volt más, mint a Körös medrének egy elposványosodott része, ahol legfeljebb csak vadrucák röpöködtek a régi Vár, meg a még régibb Szálka-pusztá között, amely ott emelkedett egy kis dombon, ahova a víz nem ért fel.

Ha később mégis szabályozva lett a Körös medre és a vizáradás nem öntötte el ezeket a területeket. Akkor megindult az élet ott is és lassankint hatalmas városrész épült a maszatos, mocsaras területen.

Az is emellett szól, hogy nem létezett ez a városrész, mert nem irnak róla régi évkönyvek, feljegyzések semmit sem arról, hogy milyen élet volt ezen a területen, amely később erősen zsidójellegű lett. Még a vár körül kifejlődött zsidó élet idején sem volt ezen az ugynevezett „Csillagváros”-on jelentősebb település, habár szóróványosan a közelében lévő téglavető mellett emelkedtek ki a legelső zsuppfedeles zsidó kunyhók.

Jellemző, hogy a zsidóság temetője a XVIII. században csaknem a város másik végén volt. 1766 március 21-éről lehet találni az első dokumentumot arról, hogy a váradi zsidók temetésre és temetőre vonatkozólag közölnek és kérnek valamit a városi kommunistától. Ez a temető — az első — a mostani Sir. Lebedei (Hatyu-ucca) körül terülhetett el, amint azt az 1860-ban evakuált sirkert is mutatja. Itt temették el 1780-ban a váradi zsidóság legelső rabbiját, Hersch Lipchovitzot, akiről egyebet nem tudunk, mit azt, hogy hosszú pihenése nem volt zavartalan,

mert sírját a mélyen fekvő temetőben hol a víz öntötte el, hol pedig az ott legelő sertések dultak fel. Később a meglazult sírköveket kimozdították kegyeletértó kezek, azt a temetőből a városba hozták, hogy üllőpadnak használják fel. A nemesebb érzésűek a kegyeletértést azzal engesztelték ki, hogy a síremléket a váraljai temetőbe vitték, ahol ma is ereklyeként őrzik.

Várad városa alatt akkor nagyjából azt a házzakkal beépített részt értették, amit jelenleg Avram Iancu, Saguna, Alexandri és Cuza Voda-uccák határolnak.

A Körösön túl levő terület az Olaszai és a vár melletti területen fekszik, az erődöt mintegy közrefogva az ugynevezett Katonaváros, vagy Váralja és Csillagváros.

A városnak a Szálka-pusztá felé való terjeszkedése újabbkori jelenség és hogy erről a területről kevés dokumentum maradt fenn, az azt jelenti részben, hogy itten két századdal ezelőtt nem volt jelentőségteljes zsidó település.

Most, hogy az évszázados „cédulaház”-at lebontották a Csillagvároson, emlékezhetünk arra, hogy ezek a régi zsidó „vámházak”, akiknek a városi szolgálatában ez volt az existenciájuk, országos híru emberek is adták a közösségnek. Így egy időben a csillagvárosi „cédulaház” bérője Jakob Hermann volt, akinek fia, Jakob Dezső, a kiváló műépítész országos hírnévre tett szert. 40—50 évig, a század első évtizedéig ugyancsak a csillagvárosi cédulaháznak volt városi tiszviselője Engländer Lipót is, aki szintén derék és tehetséges utódokat hagyott az utókorra. Míg a sarkadi Kohn fivérek ivadéka, akiknek őse szintén „cédulaház” kezelő volt, ugyancsak nagy hírnévre vergődtek. Nem nagy dicsőségére a zsidóságnak, de ebből a családból származott a híres Kun Béla is, aki a magyarországi kommun alatt játszott nagy szerepet s most Szovjet-országra él.

Hosszu ideig volt még, mint „vámház” a város szolgálatában egy Weinberger nevű hitsorsosunk, aki később, mint egy kisebb üzem vezetője folytatta produktív munkálkodását.

A CSILLAGVÁROSI ZSIDÓK ÉLETE.

Dacára annak, hogy az itteni újabb zsidó településnek nincsen a középkorba visszanyúló régi múltja, mégis körülbelül kétszáz éve, hogy zsidó élet

Gyomor-
és bélbetegségek
ellen

GASTRO-D.

Kapható minden drogueriában és
gyógyszertárban vagy megrendel-
hető Császár gyógyszerárban,
București, Calea Victoriei 124.

mellett egy faluban: Rabbi Leib, jámbor ember, de házáat nagy szegénység sújtotta. Éppen most készül férjhez adni a leányát, de szükségét lát mindenben, nincs egy árva fillérje s nem tudja, honnan szerezzen kelengyét. A lányt majd ugyanaz a sors éri, mint egykor engem. Vőlegénye el fogja hagyni. Nagy kétségbeesés szakad rá meg a családjára. Ha azt akarod, hogy gyökerestől kiirtsam azt a fájdalmat, amelyet nekem okoztál, eredj oda s vedd le róla meg a családjáról a gyászt. Kétszáz arany forintra van szüksége ahoz, hogy minden rendben menjen, ha átadod nekik a pénzt, akkor meg vannak mentve. Menj és Isten áldjon... — szól és sietve kiment a kapun.

A chaszidot megzavarta az asszony beszéde és gyors távozása. Most utána rohant, hogy visszatartsa. Mégegyszer felragyogott az arca, mégegyszer feléje fordult s mélabusan így szólt:

— Barátom, hiába kovetsz. Messzire megyek. Sietnem kell.

Kezével bucsút intett, azután eltűnt.

Másnap a chaszidus elindult Suvalki felé, s mikor betekint a fárasztó ut után odaérkezett, rabbi Leib után kérdezősködött. Egy szomszéd faluba utasították. Tüstént elhagyta Suvalkit s felkereste a falut. Rabbi Leibot zárkózott és komor hangulatban találta. Kevés hajlandóságot mutatott arra, hogy ismeretlen vendége előtt kiöntse a szívét. De a sok és szívből jövő szó végre is beszédre bírta. Bevallotta, hogy súlyos gondok gyötrik, mivel éppen a napokban kell férjhezadnia a leányát. Véletlen csa-

pások, rossz termés, földesurának fősvényisége arra kényszerítették, hogy felhasználja leánya hozományát. Háza népével ebből tengette életét. Az elfjegyzést a leány gyermekkorában tartották meg, amikor ő meg a hozzátartozói jó módban éltek. De a szerencsétlenség azóta nagyon is eltávolította a vőlegénytől. Ha most nem tud eleget tenni a házassági szerződésnek, a vőlegény családjá örömmel kap a kedvező alkalmon, hogy felbontsa az elfjegyzést. Hiszen a menyasszony szegénysége régóta szálka a szemükben. Eddig is csak a becsület és az illendőség költötte őket. Gyermekének megvetés lenne a része, ezért már hetek óta kétségbeesetten sírdogál szobájában.

— Nos, barátom, — vélte a chaszid — talán megmenthetlek szorongatott helyzetedből?

— Ugyan, — felelte rabbi Leib, — idegen létekre mi bírhatna rá, hogy segítségemre légy? és keserűen és hitetlenül mesolygott hozzá.

— Nos, — mondotta a chaszid — itt van nálam ez a 200 arany. Nem is tudnám jobb célra fordítani, minthogy rád bízom, tartsd meg, amíg csak szükséged van rá.

Az idegen becsületos arca lassan-lasson bizalmat kelített a házigazdában s most már tudni akarta, ismeretlen létére, mivel szolgált rá arra, hogy irgalmat talált a szemében. A chaszid elérkezettnek látta az időt, hogy vallomást tegyen sorsáról meg a küldetéséről s ezért így szólt:

— Eszter testvéred küldötti ide. Ő kívánta, hogy legyek a segítségodra.

A házigazda e szavak hallatára elfordította az arcát s különös, bizonytalan hangon kérdezte:

— Hol láttad utoljára a testvéremet s mikor adott neked ilyen utasítást?

— Néhány hete annak, hogy a baltai nagyvárosban sok-sok év után újra rátaláltam — felelte a chaszid. — Beszélte a szerencsétlenségéről s nagyon szívére vette a bánatodat. Meghagyta, siessek tüstént a segítségodra, ime, ezért vagyok ma itt.

— Bolond, — kiáltotta a házigazda s arca tüzetelt a haragtól. — Azért jöttél ide, hogy csufot üzz a nyomorúságomból? Eszter testvérem tizenöt éve, hogy meghalt s tulajdon kezemmel ástam meg a sírját s temettem el őt.

A chaszid erre mélyen felsóhajtott s eltakarta az arcát. Végül is megemberelte magát, megfőtt a szava s a halott leány bátyja előtt feltárta az igazságot.

Amikor leírta a kapualjban álló nő külsejét és ruháját, könny szökött rabbi Leib szemébe és aztán így szólt:

— Igen, úgy van, amint mondd, ilyen volt az arca, ilyen ruhát viselt, amikor tizenöt év előtt eltemettem. A te kedvedért jött fel sírjából, egy rövid esti órára, hogy utbaigazítson. Testvérem, ezért szegyenkezés nélkül fogadom el tőled a pénzt.

Megáldották egymást s békességben váltak el egymástól.

A chaszid ezután feleségével együtt a legnagyobb inségben tengődött, de Isten megáldotta a frigyüket.

Mielőtt megöregedtek volna, gyermekük született...

mutatkozik ezen területen. A „cédulaház”, amelyről már említést tettünk, körülbelül 40—50 évig szolgálta azt a célt, amelyre építették, majd, amikor a város kifelé terjeszkedett, az ortodox anyahitközség metszőlakás és vágóháznak bérelte ki. Fuchs Mór megboldogult főrabbi idejében vágóház és metszőlakás lett. Grünberger Lázár volt ott a metsző akortájt és egy kis zsidó közösség megkezdte a hitközséghez tartozó, de mégis önálló kis intenzív életét. A metszőháztól nem messze volt a Csillagvárosnak több, mint egy százada óta még ma is fennálló kis imaháza, ahol igen közkedveltségnek örvendett a múlt század 70—90. évében az anyahitközség igen népszerű metszője és előimádkozója, Reich Gerson, akinek a kis imaházban történő előimádkozásai mindenkor ünnepi eseményszámba mentek. Reich Gerson atyja volt Reich Józsefnek, a városzerte nagy közbecsülésnek örvendő tekintélyes gyárosnak és közéleti férfinak, aki úgy is mint az anyahitközség elnöke, de magánéletében is bőkezű jótékonykodásával ma is áldása Várad minden társadalmi rétegének.

Igy alakult ki a mostani Astra-uccán a zsidó lüktető élet és létesült egy „Beth Gerson” kis imaház is, amely Reich Gerson-ról nyerte elnevezését.

Sok-sok kimagasló zsidó egyéniséget adott még ezután ez a zsidó közösség, akiről sokat írhatnánk és alkalomadtán még fogunk is ezzel részletesen foglalkozni.

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

A Csillagvárost határoló Szálka-pusztá, amely eredetileg még a népvándorlás idejében, vagy azelőtt is egy hun-avar település volt. Az itt végzett ásatások során rendkívül érdekes leletek is azt bizonyítják, hogy ott emberi kultúrák rétegeződtek fel az évezredek folyamán. Néhány évtizeddel ezelőtt az itt elterülő téglagyárban történt ásatások alkalmával kerültek ki az első keresztény emlékek is erről a vidékről, amelyekből kiderül, hogy ma az otlévő téglagyár területén és további részeiben is egy nagy település, a Szálka-falu létezett. A numizmatikusok és régészek egy templom maradványait találták itten, valószínűleg még Szent István idejéből, korábban tehát, mintahogy felépült az állítólagos legrégebbi váradai keresztény emlékmű, a Szent László-templom és a régi királyi temető helye. Ezeket a tényeket különben a váradai múzeumban elhelyezett ősi leletek is igazolják.

Ezen a régi Szálka-pusztán és környékén most egy új telep van, amely alig husz év alatt épült fel és mert ez a terület a Wasserstrom Sándor-féle téglagyár környékén épült fel, úgy is nevezik „Colonia Wasserstrom”, amely körülbelül tíz uccából áll és régi váradai, főleg tanáremberek neveit viselik.

A kolónián magán is ma már erős zsidó település van. Egyrészt ezeknek kis házzal rendelkeznek, de főleg ipari s fizikai munkával keresik meg kenyerüket. A többi nincstelen napszamos munkával tengődik és nyomoráról a váradai hitközségek szegényügyosztályai és jótékony intézményei tudnának a zsidó „jólétéről” statisztikai arányszámot nyújtani.

Megőrközteti egyidejűleg ez a kolónia annak a családnak nevét is, amely több, mint egy évszázada lakik ebben a városrészben és az ottani zsidóélet ki-fejlesztésében fontos szerepet játszott.

A tulajdonképeni Csillagváros, ahol a régebbi zsidó települések voltak, azonban jóval beljebb fekszik ezen évezredek, ma már nem létező és csak történelmi emlékek alapján nyilvántartott Szálka-falutól.

VÁRPARANCSNOK, MINT A ZSIDÓSÁG VÉDNÖKE.

A „Váralja” 1849-ig önálló városrész volt — amelyet a város körül kizárólag zsidók építettek. Tekintettel arra, hogy itt évszázadokig katonai parancsnokok döntöttek a polgári lakosság sorsa felett is, ezért érthető, hogy 1720-ban Salzer generális elrendelte a házak lebontását, amelyek a vár körül voltak. Ekkor kezdtek már házakat, illetőleg kis kalibákat építeni a zsidók a Csillagvárosban. Érdekes, hogy akkoriban Váradon és Olasziban nem lakhattak zsidók és ezért jellemző a Várban székelt katonai parancsnokok toleranciájára, hogy megengedték a zsidóknak, hogy éjnek idején a Vár körül meghúzódhassanak.

1740-ben a vár parancsnoka megengedi a zsidóknak árubódék építését is, de ezek a bódék úgy épültek, hogy lakóhelyül is szolgáltak nekik. Pa-

naszra is mentek kenyéririgység és konkurencia folytán a zsidók ellen, de minél jobban érveltek ellenük a céhek és egyéb érdekeltületek, annál jobban pártolta őket a katonai parancsnokság. Lassankint lehúzódtak a Vár köré és így települtek a közel fekvő Csillagvárosra. Különösen 1780 körül volt elég kedvezésük, mert az akkori parancsnok, Roth György ezredes sokban kedvezett nekik, s bár a földvásárlási joggal nem rendelkeztek, a pozsonyi felsőbb katonai parancsnokság — az ezredes intervenciójára — mégis megengedte a háztületek céljaira szolgáló parcelláknak zsidók részére való eladását, amit az ezredes végre is hajtott. Roth György ezredes, aki nem volt zsidó, ritka toleranciával tette lehetővé, hogy a váraljai és csillagvárosi zsidóság meggyarapodhatott számban, dacára annak, hogy ezért feljelentéssel, illetve panasszal is fordultak ellene a bécsi kancelláriához.

Nagy építkezési láz fogta el akkor a zsidókat, ugyannyira, hogy történelmi adatok vannak arról, mely szerint 1797-ben huszonhat zsidó háztulajdonos volt már. Kétségtelen jelelt látjuk már 100 évvel ezelőtt is, hogy a Vártól eme félreeső részen a zsidóság közösségi életet folytatott és már akkor egy imaházuk volt, amelyet azóta folytonosan állandóan restaurálnak. A mai százéves imaház épülete ennek a városrésznek eredetileg Krausz nevű hitsorsosnak a tulajdona volt, amelyet később a nagy hitközség örökáron vett meg az ottani egyre szaporodó zsidóság számára.

DERŰS EPIZÓD...

Később Fuchs Mór idejében élénk zsidó élet fejlődött ki Váradon a jesiva hallgatóinak felszaporodása folytán, akik főleg ebben a városrészben helyezkedtek el és a most lebontott „cédulaház” metszőjénél valósággal kis fiók-jesiva volt, amelyet az ottani kvartélyi kapott és elhelyezett jesivabocherek alkottak. Itt jöttek össze a városrész Balbatimjai is a hosszú esteken és feldézték a régi emlékeket. Ilyen derűs emlék volt a következő is:

— Rosenfeld József főrabbi, aki Nagymártonból származott és az itteni Rosenfeld, Weimann és Löblé-családok őse volt és a múlt század elején halt meg, — együtt sétált mintegy másfélszázaddal ezelőtt a gidres-gödörös és sárban gazdag Csillagvárosban Spiro álmosdi főrabbiival. Spiro főrabbit ugyanis a váradai főrabbi a főrabbitságtól rabbitságra degradálta le és Spiro azért járt nála, hogy határozatát visszavonassa. Együtt sétáltak, amidőn a kóbor kutyák észrevették a hosszú kaftános papot és tőle szinte megijedve, iszonyu ugatásba kezdtek. Az álmosdi pap a kutyákat a kaftánja lengetésével akarta hall-

gatásra bírni, mire azok szét is rebbentek. Erre Spiro keserű iróniával szólta oda a kutyákhoz „mit félték tőlem, nem tudok én már nektek ártani, nem vagyok én „majre meréne”, mert degradáltak”.

GÓLYALÁBAKON A TEMPLOMBA...

A múlt század második felében, sőt e század elején is gyakran öntötte ezt a városrészt el a víz és lakói falábakon jártak, meg teknőkön közlekedtek. Ezek során élénk vita fejlődött akörül is ki, midőn szombaton, még nem lévén érv a váradai hitközségben, hogyan lehet megközelíteni „gólyalábakon” az imaházat, ahova szárazlábbal nem tudtak eljutni.

Nevezetes helye volt még a múlt század második felének a Csillagváros végén fekvő és a sörházhoz vezető útvonalon, a „Jégpince” nevű hatalmas befásított kerthelyiség, ahová az orthodox hitközség igen számos exponált vezetőségi tagja még a század elején is, nem tudni honnan, de engedélyt vett magának, hogy pészach utolsó napján odamenjen sörözni.

A hitközség akkori vezetői valószínűleg abból az elvből indultak ki, ha az ultra-vallásos, chassid-zsidóknak, akik a Pészach ünnepének első hét napján nem esznek pászkából készített főtt és sült ételeket, csupán a nyolcadik napon eszik a közkedvelt knédliket és a pászkából készült egyéb ételműveket. Ők viszont megengedhetik magunknak, hogy mint askenázok, egy lépéssel tovább menjenek és pészach utolsó napján a malatából készült üdítő ital mellett viseljék el hitközségüknek súlyos gondjait...

Néhány szívfolt Várad régi zsidóságának napjaiból, amely ma már történelemmé szinesedett és amelyek újra felröppennek a lebontott csillagvárosi „cédulaház” omladozó falai közül... (—)

A jugoszláviai zsidók jog-egyenlőségét garantálja Stojadinovits miniszterelnök

Abban a sötét éjszakában, amely ma körül fogja a közép- és keleteurópai zsidóságot, egy kis reménysugár az, ami Jugoszlávia felől dereng. Arról nem lehet szó, hogy bármely országból is befogadjanak ma országok zsidókat, különösen nem a keleteurópai országokban. De mi már megelégszünk azzal is, hogy a bennszülött zsidókat hagyják nyugodtan dolgozni és végezni hasznos mindennapi munkájukat.

Belgrádból jelentik, hogy dr Stojadinovits Milan miniszterelnök és külügyminiszter fogadta kabinetjében október 29-én dr Bukics Pijade-t, a Zsidó Szövetség végrehajtóbizottságának tagját, akivel hosszabb megbeszélést folytatott a jugoszláv zsidóság helyzetéről.

Stojadinovits kormányelnök a zsidóság reprezentánsának kijelentette, hogy azok az elterjedt hírek, melyek szerint Jugoszláviában zsidó-törvény készülne, minden alapot nélkülöznek s a kormány nem is gondol arra, hogy a jugoszláviai zsidók polgári egyenjogúságát bármilyen tekintetben korlátozza.

A kormányelnök nyomatékosan hangsúlyozta azt is, hogy személyes barátja a zsidóságnak, munkájukat értékeli s így bármilyen zsidóellenes lépés ellentétben állana nemcsak személyes felfogásával, hanem a királyi régensstanács és az összkormány intencióival is.

Stojadinovits miniszterelnök nyilatkozata nagy megnyugvást és meglepedést keltett nemcsak a jugoszláviai, de a külföldi zsidóság körében is.

— AZ EGYESÜLT AMERIKAI ÁLLAMOK-ba kivándorolni akaró zsidó család keres olyan összeköttetést, mely által meg tudja szerezni a beutazási és letelepedési engedélyt. Esetleg más amerikai államról is szó lehet. Cimeket a kiadóhivatal továbbítja.

Építkezéseihez hasznájon földgázai esetett

„Hercules”
cserepet,
falazótéglát,
speciális üreges
és fődém-téglát

Házát vakolja

„Terrasit”

művakolattal, mely tartós, színtartó, fagymentes, javítást nem igényel.

Nedves falak szárazzáttételére

„Antiaqua”

szigetelőanyagjainkat használja.

„Hercules”
cserep- és téglagyár R. t.
DICIOSANMARTIN

Fióközem: Sighişoara—Bucureşti

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu
Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Chesvan 24, november 18.
Szombat: Chesvan 25, november 19.

Heti szidra: חיי שרה

Heti haftora: והמלך דוד

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.18

gyertyagyújtás 4.40

Istentisztelet kezdete 4.52

Szombat befejezése 5.46

Ros-Chodes Kiszlev bencsolás.

Csütörtök, nov. 24-én Ros-Chodes.

Egy kis elégtétel

Egy zsidó lap szerkesztői sokszor el kell keseredjenek, amikor azt látják és tapasztalják, hogy gazdag zsidók, akikről tudják, hogy néha „röviddifferenciájuk” több-ezer lejt tesz ki, zsidó célokra alig-alig adnak. Sokszor kétségbeesetten kell összecsapjuk kezünket, amikor azt kell lássuk, hogy vannak még „okos” zsidó emberek, akik még mindig nem hallották, hogy mi történik a világban és annyira ragaszkodnak ahhoz a penzhez, amit szereztek, örökölték, vagy „spekuláltak”, hogy egy zsidó újságja sem „telik” nekik. Így káromolják őket a sorsot, így hívják ki maguk ellen a büntető kezét, hogy addig mondják, hazudják, hogy nincs semmiük, amíg meg is bünteti ezért a sors őket, hogy nem is lesz semmiük.

El kellene keseredni, ha nem volna ellenpólusa is ennek a zsidó, illetőleg „gazdag-zsidó” mentalitásnak. (Természetesen tisztelet jár a nem ritka kivételnek is!) Ott vannak a szegény falusi zsidók, akik hora hajnaltól késő estig küzdenek a mindennapiért, meg a városi melléküccék zsidói, akik hordják a keserves igát, de azért, olvasnak, adnak, tanulnak és taníttatják minden erejük megfeszítésével gyermekeiket. Ezek fizetik a zsidó újságot is, ezek az igazi „fenntartó elem”-ek, meg azok, akikről és akikért íródik a kis emlékezős.

El kellene keseredni, ha nem kapnánk néha elégtételt. Így ezáltal csak kettőt mondunk el a lap olvasóinak, amelyek miatt melegebbé válik az ember szíve körül.

Az egyik: Palesztinából jön a héber levél. Fenn, ahol a „cég” szokott lenni, ott áll: „Kvucát Avrohom” héberül. Alatta „Kfar Pines Karkur mellett”. A levélben pedig azt írják ezek a telepések, hogy mivel vannak közöttük erdélyi és szlovákiai és magyarországi zsidók, akik szeretnének olvasni egy magyarnyelvű zsidólapot és mert nagyon is érdekli őket az itteni zsidó események, küldjük nekik a „Népünk”-et. Tehát kell nekik a betű, dacára, hogy bombák robbannak, dacára, hogy éjnek idején fegyverrel kezükben ott állanak a vártán. Kell nekik az irás a távoli zsidó testvérektől, holott ezernyi életveszély között küzdenek egy új hazáért. Ezek az igazi zsidók, ezekért, csak ezekért nem pusztul el még minden. Az ilyen lelkes, derék zsidó embe-

rekért. Akiknek nincs pénzük, csak igaz zsidó szívük van.

No és a másik: Ez derüesebb és szintén kedvredertő. Egy nagyváradi orvos a nyáron külföldi utazása során elkerült Milánóba. A leányával utazott és egy sok nézni-valóval eltelt nap után tértek a szállodába nyugovóra. Egyszer csak kopogtatás hallik. A portás kéri, hogy a doktor ur menjen egy szobába, ahol egy hölgy beteg. Az orvos felöltözik, bemegy és örömmel látja, hogy magyarul beszélő fiatal házaspárt talál. Nem köti ezuttal az orvosi diszkréción, mert a hölgynek, aki nászuton van, a sok strandolástól leégett a bőre és fájdalmai voltak emiatt. Beszélgetnek, kölcsönös bemutatkozás. Kiderül, hogy a fiatal pár cseh-szlovákiai. Amikor az orvos megmondja, hogy hova való, azt mondják:

— Odaváló, ahol a „Népünk” megjelenik.

Soha senki ismerősük, nexusuk nem volt Nagyváraddal, de olvasták lapunkat állandóan és Milanóban éjszaka két ember találkozik és „rólunk” beszél.

Ilyen apró és mégis jóleső elégtételeink vannak és amikor egy száz millióval rendelkező gazdag zsidótól visszajön a lap „nem fogadja el” és az akvizitőrnek azt mondja, hogy „nem teheti”, mert túl van büdzséje terhelve, akkor gondolunk az afrikai zsidó fiura, aki onnan küldi a pénzt előfizetésre, meg a newyorkira, meg a palesztinai kolónia derék harcosaira, meg a milánói beszélgetésre. Ez ad erőt a további küzdelemre és kitartásra.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

— AZ AUSZTRÁLIAI BEVÁNDORLÁSI KVÓTÁT MEGÖTSZÖRÖZTEK. (Melbourne.) Az ausztráliai kormány hivatalos jelentést adott ki, mely szerint a zsidó bevándorlók létszámát 5000 lélekben állapítja meg. Ez a szám nem csupán a menekülteket számítja be, hanem azokat is, akik ausztráliai garanciákkal felszerelten tudnak bejutni az ötödik világrészbe. Ez a hivatalos jelentés azt jelenti, hogy eddig ezer ember juthatott be, viszont kormánykörök kijelentése szerint tíz éven át 50.000 zsidó bevándorlót fog engedélyezni. Az ausztráliai zsidóság ezzel kapcsolatban gyűjtést rendezett, amely 50.000 fontsterlinget (cca 50 millió lejt) akar felhozni a menekültek és új bevándorlók szükségletének fedezésére.

— HÁZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

— AZ OMAR-MECSETET UJRA KI-NYITJÁK. (Jeruzsálem.) A legfelsőbb mohamedán tanács kihallgatáson volt a főkommandyónál és kériék, hogy engedje megnyitni az Omár mecsetet, amelyre nagy szükségük van, mert most kezdődik a mohamedánok nagy ünnepe a „Ramadán” hónapja.

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace-szálloda mellett.

— 64.000 TAVIRATOT KAPOTT ROOSEWELT ÉS HULL. (Newyork.) Az amerikai Pro Palesztina komité közli, hogy Roosevelt elnök és Cordell Hull, State Secretary eddig 64.000 táviratot kaptak a világ minden részéből és ezekben a táviratokban arra kéri őket, hogy intervenáljanak a brit kormánynál, hogy a palesztinai bevándorlás ne szenvedjen korlátozást és a brit kormány tovább folytassa mandátumpolitikáját. Köszönik Cordell Hullnek, hogy bejelentette az angol kormánynak, miszerint az amerikai kormány nem közömbös a palesztinai kérdéssel szemben és minden szükséges lépést megtesz, hogy a zsidók palesztinai érdekében felszólaljon.

— 18500 KATONA VAN PALESZTINÁBAN. (Jeruzsálem.) Hivatalosan közlik, hogy a Palesztinában tartózkodó angol csapatok létszáma 18.500 ember.

— ZSIDÓELLENES TŰNTETÉSEK BAGDADBAN. (Bagdad.) Az arab Palesztina érdekében kifejtett mozgalom megnyilvánul az iraki zsidó elleni hangulatban is. Az elmúlt hetekben különböző atrocitások történtek. Így elhurcoltak két zsidó előkelőséget is ismeretlen helyre. A „Laura Kadoorie” zsidó klubba egy bombát dobtak, amelynek robbanásakor három személy megsebesült. A zsidó lakosság körében nagy a nyugtalanság.

— STORRS VOLT KORMANYZÓ LÁTOGATÁSA MIRON CHRISTEA MINISZTERELNÖKNÉL. (București.) A lapok megírták, hogy itt időzött Sir Ronald Storrs, aki egykori kormányzója volt Jeruzsálemnek, és aki kihallgatáson volt Miron Christea miniszterelnöknél. Megtárgyalták a palesztinai kérdést és amint a kihallgatás részletei mondják, megegyeztek abban, hogy Anglia nem mondhat le a palesztinai mandátumról és annak szellemében kell tovább folytassa politikáját.

— ORTH. KÓSER KONYHÁMAT Brașov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhn restaurant.

Exotikus bőrkülönlegességeim megérkeztek

Eddig nem látott külföldi női modellek

Pehelykönnyű, kézzel varrott női, férfi divatcipők

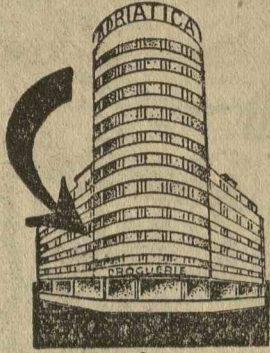
Nagyvárad és Biharmegye egyetlen zsidó ortopéd- és gyermekcipő specialistája

Kohn István belvárosi cipőszalon
Parcul Traian 1. - (Dr. Balláné katapszalon mellett)

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Academiei 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Ré- em kirakataimat megtekinteni és mérsékelt áramról vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR

gyógyszerész

DROGUERIA CARAIMAN

— SVÉDORSZÁG IS LEZARTA KAPUIT. (Stockholm.) Nemrégiben dekrétum jelent meg, amely lehetetlenné teszi, hogy zsidó menekültek letelepedhessenek Svédországban. Külföldiek, akik ott laknak, munkavállalási engedélyért, vagy annak hosszabbításáért folyamodnak, kötelesek ahhoz a konzulátushoz fordulni, amely lakóhelyükhöz legközelebb esik.

— MILYEN A VALLÁSI ÉLET DÉL-AFRIKÁBAN? *Johannisburgból* érdekes adatokat közöl egy német kivándorolt a dél-afrikai zsidóság vallási életéről. Az ottlakó 40.000 zsidó nagyrésze litvániai zsidókból áll, akiknek vallásos templomuk is van. Az angolországi zsidók, akik idevándoroltak, angolnyelvű istentiszteleteket tartanak templomaikban. Több olyan imaház is van, ahol teljesen „európai” szokások szerint imádkoznak. Nagyrésztük úgynevezett „ortodox” zsidók, akik bár tefillinnel imádkoznak naponta, mégis a szombat szentségét nem tartják meg. Most legújabbban létezik egy németországi menekült csoport, amely szigorúan tartja a szombatot is. A gyermekek állami iskolába járnak, csak a késő délutáni órákban járnak Talmud Tóra iskolákba napi 1—2 órára. Nem erősen látogatják. Van egy chasszid Bét-Hamidras is. *Bloemfonteinben* 900 zsidó lakik, *Boksburg Northban* 250 lélek, *Caledoniában* 50, *Grahamstownban* 160 (ezek közül 140 ortodox), *Mosdel Bayban* 20 család, *Pietermaritburgban* 100 család, *Salisburyban* 900 lélek. Ez Délafrika zsidósága.

KÉT RENDKIVÜL AKTUÁLIS KÖNYV: *Arnold Zweig „Vihar Palesztina felett”* című szenzációs, új regénye és *Benamy Sándor „Európától—Ázsiáig”* c. utleirőkötetének második, bővített kiadása. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben
„sárga erdélyi könyv”!

— ROZOGA HAJÓN UTNAK INDITOTTAK LELKETLEN HAJÓUGYVÉSEK ÖTSZÁZNEGYVEN OSZTRAK MENEKÜLT ZSIDÓT. (Galati.) Rendkívül megdöbbenést keltett a világ zsidó közvéleményében az a hír, mely szerint a galati kikötőben panamai lobogó alatt „Draga” gőzös a Minerva gőzessel odaérkezett 540 ausztriai zsidót ismeretlen rendeltetéssel vette át. A hajó rozoga, patkányokkal teli, piszkos és marhaszállítás céljait szolgáló odukba akarta belezsufolni a szerencsétleneket. A román tengerészeti hatóságok elnevezték a behajózást, mert egészségtelennek tartották. Végül hosszas huzavona után, valahogy rendbehozták a hajót, amelyet görög tulajdonosok olyan uzsoraárakon adtak bérbe két hónapra, hogy azért az egész hajót meglehetősen volna kapni. A szerencsétlenek utnak indultak és a hírek szerint Libériában, az afrikai néger köztársaságban akarnak partra szállni, mert másutt nem engedik őket.

— VALAMENNYI ZSIDÓ MENEKÜLT EL KELL HAGYJA LITVÁNIÁT. (Kaunas.) A litván belügyminiszter elrendelte, hogy a Németországból, Ausztriából és más országokból menekült zsidók el kell hagynak a litván területet. Csak néhány emigránsnak hosszabbították meg tartózkodási engedélyüket.

— SZIRIA A MANDATUMBIZOTT-SÁG ELŐTT. (Genf.) A Népszövetség mandátumbizottsága a syriai mandátum birtokosát, Franciaországot megkérdezte, hogy milyen nemzetközi viszonylatban van a szomszédországokkal és megkérdezték, hogy milyen intézkedéseket tettek, hogy a palesztinai terroristák ne juthassanak be Szíriába, ne kapjanak ott menedékhelyet. Megkérdezték azt is, hogy milyen intézkedéseket tettek annak megakadályozására, hogy a volt jeruzsálemi főmufti Libanonban antiangol propagandát folytasson. A francia köznép nem említi semmit a válasza vonatkozásában.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**

București, Str. Carol 32. I. emelet

— HIREK A HOLLAND ZSIDÓSÁG KÖRÉBŐL. A zsidó ifjusági föderáció november havában nagy akciót vezet le, amelynek célja, hogy a hollandiai zsidó ifjuságot megismertesse a cionista célkitűzésekkel. Ez alkalommal Amsterdam, Rotterdam, Hága, Utrecht városokban nagy gyűléseket fognak tartani. — Az Alliance Israelite Universelle hollandiai osztálya 75 éve áll fenn. Az első elnöke: *dr Samuel Sarpathi* volt, most *dr I. H. J. Vos*, a második kamara képviselője, az Alliance elnöke. — *Dr Karl Schwartz*, a tel-avivi muzeum igazgatója jelenleg Amsterdamban időzik azzal a céllal, hogy felkeltse a világ érdeklődését a muzeum iránt. Számos európai várost is meglátogat. — *Dr Emil Bernhard Cohn* számos estélyt rendezett „A zsidó kedd-esték” címen, amelyet minden 14 napban megtartanak Amsterdamban. Egy mozgalom indult meg „A hid” címen, amelynek célja az, hogy a benszülött és bevándorolt zsidók közötti kapcsolatokat kíméltse. Első előadást *dr J. Taube* tartotta „Zsidó vándormozgalmak” címen. — *Prof. dr S. van Crefld*, aki az amsterdami egyetem gyermekgyógyászati tanszékére lett meghívva, a gyermekpatológia néhány általános problémájáról tartott előadást tanszékének elfoglalása alkalmából. — Új rendelkezések szerint új borbélyüzletek és új virágüzletek nem nyithatók Hollandiában.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat

uj helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— UJ ÉPÍTKEZÉSEK A TEL-AVIV KIKÖTŐBEN. A „Maritime Trust” elhatározta, hogy a citrusgyümölcsök behajózása érdekében egy berakó mólót építenek. Azonkívül nagy raktárházakat is építenek a narancs-export érdekében. Az új építkezések 15.000—20.000 fontba fognak kerülni. — A „Hellenic Coast Lines” elhatározta, hogy hajói megállanak ezentúl a tel-avivi kikötőnél is. Ezekkel a hajókkal hetenkint összeköttetésben lesz Tel-Aviv a pirusi és saloniki kikötőkkel. — *Dr Hertzog grand-rabbi* tárgyalásokat folytatott *W. D. Battershill*-el, a kormányzat chief-főtthkarával, az Akkóban letartóztatásban levő 70 fogollyal kapcsolatban. — Október 1-én elfogott három arabot, akik egy összeesküvésben vettek részt, kivégezték az angol hatóságok. — Haifa kikötőjében a „Teresias” hajón újabb angol csapatok érkeztek Angliából. — *Boris Yavits*-ot Jaffa és Tel-Aviv között agyonlőtték. *Salom Mander*-t Tel-Aviv határában agyonlőtték. — *Aria Lachman*-t, aki a Hule-tavon egy motorcsónakon ment, agyonlőtték. — Egy zsidó autót Ras el Ejn állomás mellett megtámadtak. Az ezzel kapcsolatos tüzharcban három arab meghalt. — Tajíbia mellett az olajvezetéket átvágták. — Chulda mellett két zsidó megsebesült, akik később meghaltak a szenvedett sérüléseikbe. — Hebronban egy zsidó templomot felgyújtottak. — Jaffában felgyújtották az Ottomán bankot. Gaza mellett a katonai táborra lőttek. Az összeütközésnél 16 arabot elfogtak. Az elmúlt hét végén történt összecsapások folyamán ötven arab halt meg a csaták során. Ezen a héten tovább folynak a katonai operációk. — A Keren Hajjesod tiszta bevétel az 5699. évre fél millió fontra van preliminálva. — *Meron tónál* zsidó segédrendőrökre lőttek a szíriai határon. *Dow Zaguri Kfar Gileadi*-ből és *Mose Baruch* Haiából meghaltak. — *Mekor Chaim* mellett a kormányzati kórház inspicálásakor *Mose Carmi* 34 éves mérnököt agyonlőtték.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré teszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felülvizeltünk alatt áll és így kaszusz szempontból teljesen megbízható. A cluj aut. Orth. Izt. Hitközség rabbinátusa és kaszusz-bizottsága

— SHERTOK LONDONBA REPÜLT. (London.) A Jewish Agency executive tagja *Mose Shertok* és a *Waad Leumi* elnöke *I. Ben Zwi* legutóbb Londonba utaztak repülőgépen.

„PRIM”
a fém-
szűrők
Királya

A berlini zsidóság hét évszázados tragikus és változatos múltjából

A német birodalom fővárosában, Berlinben ma még több, mint 200.000 zsidó él. A régi birodalom zsidó lakosainak körülbelül fele él ma a német fővárosban. S mert ma nem régidőket élünk, amikor egy-egy középkori kereszties sereg hónapokig vagy évekig vándorolt egyik helyről a másikra, hanem a rádió „csodás, gyönyörű és lelketűdítő korát” éljük, tehát hamar megtudjuk azt is, hogy égnék a zsidó templomok, füstölögnek a romok és elégett pergamentek keserű, könnyetfacsaró szaga tölti be egész Európa légkörét.

Ez jellemző, ez rémséges! Középkori lovagok járnak és a pogromhősök és huli-gánok tetteit gyorsan közlik ujságokban. Mindent megtudunk és mindenben sirhatunk. Történelmi napokat élünk és ennek súlyát vállainkon érezzük. Történelmi napokat élünk és jaj, de keserves ezeknek a napoknak krónikásai lenni. Régen, ha voltak szenvedések, elmúltak és volt idő rágódní, medítálni felette, sokszor évekig vagy évtizedekig. Ma felkelünk reggel és estére már annyi történik, mint máskor évszázadok alatt. Lefekszünk este és remegünk az éjszaka eseményeitől. Az orvosok meghoszszabbítják az emberi átlagos életkort, de a politikusok megrövidítik. Nem is kellene háboruk, elég nekünk a „béke” is, hogy mi zsidók ezerszámra pusztuljunk. Mikorra egymást fogják ölni az emberek, — ha így halad — sajnos irmagja sem marad a zsidóságnak.

Most, hogy Berlin zsidó templomai romokban hevernek, emlékezzünk a nagy világvárosról és történelmi múltjáról:

ÓSI EMLÉKEK.

A brandenburgi zsidó-település kezdeti idejét nem tudhatjuk, annak kezdeti idejét homály fedi. Az első dokumentum is, mint a végzetet hordta volna magában. A brandenburgi grófság első emléke 1247-ből való, amely eg ybeelítzi-zsidó megégetéséről szól. Az oderamenti Frankfurt első zsidó emléke 1294-ből való, három évvel idősebb a stendal-i, 1307-ből való a spandau-i és az 1317-iki Haval melletti Brandenburgból való. Az első berlini zsidó dokumentum 1295-ből, a gyapjuiparosok azévi október 28-iki írásából maradt.

A legrégebb zsidó település az úgynevezett zsidó temetőnél található, amely a Judengasse-n át vezet. Akkoriban még a spandau-i zsidó temető volt használatban. A zsidók kapcsolata a polgársághoz nem volt jó és különösen a céhrendszerrel voltak ellentétek. 1349-ben retendő pestisjárvány tört ki és a népharag a zsidók ellen fordult. A berlini lakosok megrohanták a zsidók házaikat, felgyújtották azokat, kirabolták és elkergették őket. (Hatszáz év alatt a poroszok elkezdte a zsidókat, mint voltak hatszáz évvel ezelőtt!)

De 1354-ben már ismét ott találhatók a zsidók, akik a Judenhof-ban telepedtek ismét le. Nem lehet egész bizonyossággal megállapítani, hogy a brandenburgi 1373-

ban történt zsidó kiűzés vonatkozott-e a berlini zsidókra is, de az bizonyos, hogy 1446-ban innen is kikergették őket. De nemsokára ismét ott látjuk őket, mert szükség volt rájuk, szükség volt azokra a jövedelmekre, amelyekkel gyarapították a grófság bevételeit

MI VOLT A XV-İK SZAZADBAN a ZSIDÓK FOGLALKOZASA?

Azzal foglalkoztak, amivel akkoriban általában a zsidók foglalkozhattak. Mivel földet nem vehettek és a céhek sem vették be maguk közé, azért zálogüzletekkel, pénzügyletekkel foglalkoztak, meg házaltak és mézszárszékeket tartottak fenn. Olyan helyzetük volt, mint a többi középkorabeli zsidóknak. 1453—74 közötti időkről maradtak feljegyzések. Nem voltak polgári jogaik, de volt külön bíróságuk. A „Landesherr”-ek parancsnoksága alatt állottak és valamilyen autonómiájuk is volt. Minden Kurfürst-nek voltak védett zsidai, de kellett adót fizessenek a városnak is és a vallási élet minden egyes megnyilatkozásánál is le kellett adják obulusaikat.

KÖZÉPKORI ZSIDÓ KATASZTRÓFA

A XV. század növekvő gazdasági fejlődése és önállósága kifejlesztette a németekben a zsidóellenes érzést, bár I. Joachim herceg a zsidókra kedvező gazdasági politikát folytatott — mégis nagy katasztrófa lett a vége. Azzal gyanúsították meg a zsidókat, hogy a szomszédos Bernau-ban ostromot loptak és a brandenburgi püspök befolyására nagy per indult ellenük, minek a vége az lett, hogy 1510 július 19-én Berlinben 38 zsidót égettek el a máglyán és a többi összes zsidókat elkergették. (1510=1938!!) Rosheimi Joselman szerint, később Melachton Fülöp kiderítette, hogy a 38 kivégzett zsidó teljesen ártatlan volt.

II. Joachim alatt újra beengedték a zsidókat, dacára annak, hogy Luther Márton ellenezte azt. De ennek a hercegnek halála után rosszabbodott helyzetük. Azzal vádolták a Kurfürst kedvencét: Lippold kincstárnokot, hogy ő ölte meg a herceget, ezért ki is végezték. Ez 1573-ban történt és ezzel kapcsolatban az ottani zsidókat kirabolták, elvették vagyonukat és elűzték őket (1573=1938!) (Hitler nem újító, csak régi szellemet idéz!) Ezután körülbelül száz év telt el, amíg újra zsidó betette lábát erre a területre.

1671-ben elűzték Bécsből 50 zsidó családot és ezeknek a gazdag zsidóknak Crossen hercegség 20 évre menedéket adott és nagy kereskedelmi szabadságot ígért nekik. Ez az év számítódik tulajdonképpen a modern berlini zsidó élet kiindulópontjának. Israel Aron nevű udvari zsidón kívül ott találhatjuk meg történelmét az Abraham Ries és a Benedikt Veit családnak. Egy évre rá már meghívták az első brandenburgi rabbit is: Salomon Chajem Kaddis-t. Nemsokára jöttek újab zsidó családok Csehországból, Lengyelországból és Litvániából meg más németlakta területről. Voltak sokan közöttük, akiknek volt különleges privilégiumuk, de voltak olyanok is, akik anélkül telepedtek le. Ezek a privilégium nélküliek sok kellemetlenséget szereztek a többieknek kifelé és befelé egyaránt. A zsidók behívása azon az alapon történt, ahogy akkor szívesen látták hollandokat, pfalciakait és hugenottákat. A

harmincéves háboru nagyon megritkította a lakosság soraikat és ezért látták szívesen a zsidókat is. A zsidók üzleti érzékükkel, nemzetközi pénz-kapcsolataikkal, a szabadkereskedelem iránti ösztönös tehetségükkel, tökérejüknel fogva nagyon hasznosaknak is bizonyultak a kereskedelem kiépítésére a brandenburgi fejedelemség számára. De amikor látták erősödésüket, újra felléptek a céhek és korporációk, amelyek feltették befolyásukat és hatalmukat.

AMIKOR A BERLINI ZSIDÓK A KIRALYI UDVARTARTAS EGYHARMADAT FEDEZTEK.

III. Frigyes alatt, a későbbi első porosz királynak, I. Frigyesnek uralkodása idején megtartották a nagy Kurfürst-ök zsidóbarát politikáját. Bevezették a türelmi adónak egyesek által történő fizetése helyett az általános egy összegben való fizetést. Az átmenetileg létesített biztosságot 1708-ban állandósították és ez megmaradt 1750-ig a zsidó ügyek központi intézőségének.

Az első porosz királyok drága udvartartásának fenntartása főleg a zsidóknak volt köszönhető, mert mindig újabb és újabb adók fizetésére kötelezték őket ugyanarra, hogy ebben az időben a berlini hitközség körülbelül egyharmadát fedezte a nagy udvartartás költségeinek. Ez azt is jelenti viszont, hogy az akkori berlini zsidóknak volt kereseti lehetőségük.

A berlini zsidó hitközség akkor már ezer lélekből állott, akik nagyon különböző irányból gyűltek össze és heterogén elemekből állott. Különösen az ausztriai zsidó családok vigyáztak különállásukra. Sok pártoskodás és hiuság, önzés ártott a hitközségnek, de ha széjjel is szakadt egy időre, vég eredményben a hitközségi autonómiája megmaradt. Önállósága volt a berlini hitközségnek a ceremonális ügyekben, ritusban, családi és örökségi ügyekben, sőt még bizonyos esetekben „chérem”-et is kimondhattak. A családi életbe nem szólt bele az állam, legfeljebb csak olyan kinövéseket igyekezett lenyesni, amelyre kikeresztelkedettek hívták fel figyelmét. Megjelent akkor egy zsidóellenes könyv is, Eisenmenger „Felfedezett zsidósága”, amelynek következményeitől félték, de nem következett be semmi.

AZ ELSŐ BERLINI TEMPLOM.

Az első temetőt 1672-ben nyitották meg és az első egyesületet is ebben az évben létesítették. Az első zsinagógát nehezebben tudták felépíteni. Részben az államhárom okozott nehézséget, de azután a magánimáháza konkurrenciája is sokban gátolta ezt, míg végül 1712-ben lerakták az első nagy zsinagóga alapkövét a Heidersuter-gasseban. 1714-ben avatták fel ezt az első nagyobb zsinagógát az új királynak, Frigyes Vilmosnak jelenlétében. Miachael Chassid volt az első rabbi ebben a templomban. Az első Bet-Hamidrast 1743-ban létesítették a berlini zsidók.

I. Frigyes Vilmos uralkodása alatt egyideig a Kurfürst-öknek zsidó politikáját folytatták, de később az ipar és a katonai befolyásra a zsidók kereskedelmi szabadságát befolyásolták és mind nagyobb összegeket akartak tőlük szerezni. Összefoglalását minden zsidó jognak és kötelességnek megtaláljuk abban a „Generaljudenreglement”-ben, amely 1730 szeptember 29-én jelent meg. A hitközségben sok ellentét volt és amikor 1721-ben a Levin Veit nevű zsidónak, aki pénzverdében megkárosította az államot, mindjobban magukra vonták a zsidók a figyelmet és mindjobban beleavatkozott a kormányzat életükbe. Reorganizálták a hitközséget és a kormány kinevezett bizonyos embereket, kik a korona bizalmi emberei voltak és az állam ellenőrzését bizto-

Az erdélyi könyvpiac szenzációja:

„Uj Judea”

Bartha Sándor zsidótárgy regénye „Uj Judea”
Kapható minden könyvkereskedésben

ára 60-lei.

Általános siker. Vegye meg még ma az Uj Judeát.

sífták a hitközségi vezetőkkel szemben. Ezek közül az elsők voltak Marcus Magnus és Levin Gumperz.

Most, amikor újra a gettók falai fenyegetik a zsidóságot, amikor már ugylátszik, hogy Nagy Frigyes zsidótörvényei a maihoz képest fejlődést és modernséget jelentettek, úgy hisszük, nem végzünk felesleges munkát, amikor visszapillantunk a múltba. A jövőbe ha nézünk, nem látunk semmit, de ha feltételezzük ezt a jövőt, akkor csak keserűséget sejtethetünk. Keserves jövő vár a német zsidóságra, nem kell egyébre gondoljunk, mint a legutóbbi berlini rémnapokra, a müncheni kiűzésre, a kölni és nürnbergi rettetésre.

A nagyváradai Zsidó Kórház ünnepélyes keretek között iktatta be Dr Kupfer Miksa főorvost

Amikor világrengető események történnek és a zsidóság tengernyi szenvedésével telik meg mind az öt világrész, akkor a nagy és sötét éjszakában reménysugár az is, hogy van valahol még zsidó intézmény, ahol tovább folyik a munka és a zsidóság évezredek tradíciójának megfelelően nem a csüggedés, hanem az örök remény hajt virágokat. Nem azért foglalkozunk bővebben a nagyváradai Zsidó Kórház szülészeti osztálya vezető főorvosának beiktatásával, mert ez éppen lapunk megjelenési helyén történt, hanem mert olyan szimptoma, amely vigaszt jelent a zsidó jövő szempontjából. Nem sablonos orvosbeiktatás volt ez, már csak azért sem, mert túl minden helyi vonatkozáson, dr Kupfer Miksának személye annyira nagybecsült az erdélyi zsidó közvélemény előtt, hogy Aradról Nagyváradra való átköltözése is feltétlenül megérdemli, hogy részletesen foglalkozzunk vele.

A „Népünk” volt az egyedüli sajtóorgánium, amely még megválasztása előtt nyíltan hirdette, hogy szüksége van a nagyváradai zsidó kórháznak dr Kupfer Miksa személyére, mint kiváló orvosra és szükségére van ennek a nagy zsidó centrumnak olyan kiváló zsidó vezérférfiura, amelyben oly szegényes ez a különben „gazdag”-nak vélt „próféta”-i város. Most már, hogy a beiktatás megtörtént, az összes napilapok az ügy jelentőségéhez mérten részletesen foglalkoznak a beiktatással és dr Kupfer Miksa első ténykedéséből, az installáción elmondott magasröptű beszédéből az összes jelenlevők érezhették, hogy megnyit fog nyerni vele ennek a városnak zsidó közéletét.

Dr Kupfer Miksa, mint orvos, mint ember és mint zsidó eddigi pályafutásának még csak ezután fog eljutni deklorjére.

Az ünnepség maga olyan volt, amire még a nagyváradai Zsidó Kórház évszázados történetében sem volt eddig példa. Felemelő szép ünnepség volt, amelynek értéket és súlyt adott az, hogy a nagyváradai zsidó közélet legkiválóbb reprezentánsai is ott voltak és résztvettek a felemelő ünnepségen.

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrásy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kívánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrásy-ut 43)

Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

A XVIII. században még emberszámba vették őket, bár akkor sem volt rózsás a sorsuk ott. Példa erre az az 1716-ban kiadott rendelkezés, amelyet a berlini német és ottlakó francia kereskedőknek adtak ki és amelyben azt mondják szószerint, hogy a „Gilde” csak becsületes és tisztességes emberekből állhat, ennél fogva „zsidók, büntetett gyilkosok, istentagadók, tolvajok” nem lehetnek tagjai. A zsidókat belevették ebbe a diszesnek ne mondható társaságba, csak azért, hogy kompromittálják őket. És ez a rendelkezés 1802-ig volt érvényben.

Legközelebb megírjuk, hogy a XVIII-ik században mint éltek a berlini zsidók, amíg a „fejlődés” útján eljutottak 1938 pogromjáiig.

AZ ÜNNEPSÉG LEFOLYÁSA

A Zsidó Kórház disztermében fél 12 órakor délelőtt nyitotta meg a gyűlést Leitner Lázár, a Szentegylet elnöke és nagyszerű beszédben iktatta be dr Kupfer Miksát a nagyváradai zsidó kórház szülészeti és nőgyógyászati osztályának vezető főorvosi állásába.

— 16 éve vagyok a nagymultu egyesületnek elnöke és több ízben volt alkalmam új főorvosokat beiktatni. Legtöbbször szomorú alkalom, az előző főorvos halála készítetett bennünket arra, hogy új főorvost válasszunk. Most is ilyen szomorú alkalom adódott, a kiváló és derék dr Markovits Pál halálával. Az élet azonban nem állhat meg a halál miatt. Az élet és halál váltakoznak és a zsidó kórház szüldéje sem maradhatott vezető nélkül. Az Irás a temetőt „bész hachajim”-nak, az élet házának” nevezi. Én pedig hozzáteszem, hogy a mi szüldénk az élet kapuja, amelyért dolgozunk és amelynek boldogulása szívünkhöz van növe. Amikor ezt az osztályt létesítettük, két szempont vezetett bennünket, az egyik: hogy szegény zsidó anyák higienikus körülmények között hozzák világra a jövő nemzedéket, a másik cél pedig az volt, hogy mert nem engedték meg annak idején bizonyos intézmények, hogy a zsidó gyermekek a nyolcadik napon felvétessenek Ábrahám szövetségébe és még azt sem engedték meg nekik, hogy onnan elvigyék a fiugyermekeket, szükségesnek látszott egy szülészeti osztály felállítását.

Most, amikor főorvos urat beinstallálom, felkérem, ne feledkezzék meg sohasem a szüldé hivatásáról. Nekünk a kórház minden osztálya kedves, de különösen szívünkhöz van növe ez az osztály. Ön főorvos ur, vállalkozott arra, hogy átveszi ennek az osztálynak a vezetését, mi bizalommal vagyunk Ön iránt, mert Önben a jó orvos és a jó zsidó összpontosul és ebből csak áldás hármozhat a közösségre és kívánom, hogy az emberi kor végső határáig tudjon dolgozni az emberiség javára, a zsidóság üdvére.

SEBŐK BÉLA A „TEALA” KÓRHÁZ-TAMOGATÓ EGYESÜLET NEVÉBEN ÜDVÖZLI AZ ÚJ FŐORVOST

— Titkos reményünk, hogy Önnek sikerülni fog a bánáti és aradi körzet zsidóságának érdeklődését és támogatását is megszerezni, annak a nagyváradai zsidó kórháznak, amelyet ezideig ezeknek a vidékeknek szegényei nagyszámban fel is kerestek.

Dr MOLNÁR VILMOS IGAZGATÓ-FŐORVOS BESZÉDE

— Közel egy évtizede annai, hogy megszületett a szüldé megteremtésének gondolata. Az elhatározást tett követte. Különösen Leitner Lázár elnök agilitása segített bennünket, aki amerikai összeköttetése révén nagy pénzössze-

szeghez juttatta a kórházat és így lehetővé vált a szüldé felállítás, amelyhez még a nagyváradai zsidóság nagy áldozatkészsége is erőteljesen hozzájárult. Örömmel köszöntjük dr Kupfer Miksa főorvost, akinek kivételes orvosi tudása, mindenki által ismert zsidó szívességi hinni engedi, hogy új korszak veszi kezdetét. Mi orvosok öt munkájában teljes odaadással támogatni fogjuk.

Dr KONRÁD BÉLA MINT A NYUGATI SZERTARTÁSÚ HITKÖZSÉG ELNÖKE ÉS MINT A BIHARMEGYEI ORVOS ÉS GYÓGYSZERÉSZ EGYLET ELNÖKE ÜDVÖZLI AZ ÚJ FŐORVOST

— Minél több jó orvos van egy városban, annál jobban megy az orvosoknak, annál nagyobb az orvosi kar presztízse. Megvagyok győződve arról, hogy dr Kupfer Miksában kiváló orvost nyerünk, aki tudományos elmélyüléssel és munkájával nemcsak a kórház, hanem az egész orvostársadalom diszere válik. Nyug. szertartású hitközség nevében is üdvözlöm az új főorvost.

Dr KUPFER MIKSA FŐORVOS BESZÉDE

Az üdvözlésekre dr Kupfer Miksa hosszabbabban válaszolt.

— Amikor barátaim és ismerőseim elbocsúztattak Aradon — az egyik szónok, a református egyházközség vezetője kijelentette, hogy irigyel engem, mert a próféták városába, Nagyváradra jövök, amelynek lakossága a legkövetlenebbül megőrizte a zsidó szellemiséget. Valóban Nagyvárad zsidósága nemcsak a városnak, hanem az egész világnak adott kiváló férfiakat. Örömdtem rajta, hogy idegen fajtájú ember magasztalja a „próféták városát”, ahová én úgy jövök, mint Saul a próféták közé. — Örömet azonban egyetlen momentum keseríti — hogy nekem dr Markovits Pál halála folytán lehetett csak idejutnom és hogy nem dolgozhattam vele az én szeretett baráttal és kollégámmal. De amint az elnök is mondotta, nem lehet mit tenni ellene: élet és halál egymást váltogatják és nem tudjuk, ki irigyeljük: az élőket-e, vagy a halottakat. De nem szabad, hogy a kishitűség és pesszimizmus erőt vegyen rajtunk.

Kohelet azt mondja: „Dor holéch, v'dor bo”, nemzedékek jönnek és nemzedékek mennek, de az élet nem áll meg és a mulandóság hozott engem is ide, hogy az én elhunyt drágá baráttal, dr Markovits Pál állását betöltssem. Én is gondoltam Koheletre, amikor beteg szívvel véggeztem nagyteljesítményű munkáját a kórház zsidóság és az emberiség üdvére. Ő is szeretett volna tudni, hogy utódja abban a szellemben fogja-e megőrizni a reá hagyott örökséget, erkölcsi értékeket, mint ő vezette. Én maradéktalanul meg akarom tartani dr Markovits Pál örökét, hogy majdan átadhassam töretlenül utódomnak.

— A szüldé hivatását az elnök ur nagyon szépen meghatározta. Egy igazságot nem lehet megérteni, hanem érezni is kell. Érezni különösen ma, amikor a Fáraók parancsából nemcsak a zsidó elsőszülötteket, de minden gyermeket elpusztításra ítélnék. Fonjuk, fonjuk a kosarat, amely a körülöttünk áradó szennyves vizet tőlünk fent tartja erkölcsiségünkkel, népünkkel, zsidónak kell lennünk, igaz zsidónak, mert minden zsidó egész népe kezese. Ha egy zsidó ember hibázik, egész népet tesz ki felelősségre. S különösen nehéz a zsidó orvos szerepe.

Dr Kupfer Miksa ezután egy gyönyörű tanulmány példázatra hivatkozik. Bölcsök vitatkoznak arról, hogy melyik gyermek szereti legjobban szülőjét. Végül megállapodtak abban, hogy az a gyermek, amelyik friss vizet hozott apjának a kútból, de apját közben elnyomta az álm és a fiu — nem akarván felköltöni — lekuporodott s korszóval a kezében várta, míg felbred, hogy pillanatnyi késedelem nélkül oltthassa szomját. Az Isten megjutalmazta érte a fiut, nem lett gazdag, vagy hatalmas. De

amíg lekuporodott, gondolkodott, rájött egy zsolttársor szépségére és rejtett értelmére.

Igy gugulunk mi orvosok az emberiség alvó lelkiismerete mellett és várjuk, hiszszük, hogy egyszer felébred. Jutalma a gondolat szépsége és elmélyülése. Ma minden egyén felelős az egész nép jövőjéért, mi orvosok kezei vagyunk ennek a nemes intézménynek, amely a tomboló gyűlöletre is csak nemes cselekedettel válaszolhat. Átvészeltük ezt az időt, ebben a rendkívül nehéz időben is, amikor népünk oly rendkívüli időket él át. Nekünk orvosoknak az a jutalmunk, hogy épen úgy, mint a pohár víz felüdit, épen úgy megvilágítja agyunkat az a nemes munka, amelyet az emberiség érdekében végzünk és feltárulnak azok a homályos tények, amelyek elváltak takarva előttünk. Sok helyütt jártam és megállapíthattam, hogy a váradi zsidó kórház alapjai és kerete sok más hasonló intézmény fölött állanak. A kórház és az orvosok csak úgy érhetnek el eredményt, ha a város zsidóságának osztatlan szeretete és áldozatkészsége támogatja őket ezekben a rendkívüli időkben.

— Vallomást tettem Önök előtt — fejezte be nagyhatású beszédét dr. Kupfer Miksa — a Teremtő adjon erőt és egészséget Önöknek, hogy együttesen végezhessek el nemes hivatásunkat úgy e nemes zsidó intézmény, mint az egész zsidó népi összesség üdvére.

ALAPITVÁNYOK

Leitner Lázár elnök bejelenti, hogy a szülő részére Aradról dr. Kupfer Miksa nevére, ot-tani barátai nevében Lakatos Aladár bankigazgató, hitközségi elnök 25.000 leit küldött alapítványként. Ugyancsak bejelenti, hogy a nagyváradi „Teala” 100.000 lejes ágyalapítványt létesít dr. Markovits Pál emlékének megörökítésére, melyre eddig 50.000 leit utaltak be készpénzben. Az ünnepség emelkedett hangulatban ért véget.

Itt említjük meg, hogy a diszközgyűlést megelőzőleg a Szentegylet választmányja Leitner Lázár elnökletével elhatározta, hogy megkezdi a kórház kertjében az aggokházának építkezését, amelyhez azonban még nagyobb összeg szükséges, mint amennyi rendelkezésre áll. Az építkezést Kaitner Lajos építésznek adták ki. Bejelentette egyidejűleg az elnök, hogy az aggokháza javára a következő újabb alapítványok érkeztek: Leitner Nándor, felesége felgyógyulása alkalmából 25.000 leit, Reichard Dezső eddigi 15.000 lejes alapítványát 25.000 lejre, Friedmann Ármán 5000 lejes alapítványát 10 ezer lejre emelte fel.

Egyidejűleg a kórházban működő szakorvosok: dr. Fried József szem, dr. Imre Andor urológus, dr. Kecskeméti Andor gyermek, dr. Schwartzt Jenő röntgen, dr. Markovits Ignác és dr. Erdős Zoltán fül és gégeorvosok, a kórház tisztelhetbeli főorvosai lettek, míg dr. Grósz Samu és dr. Bársouy Vilmos, mint tb. főorvosok állandó helyettesei lettek a főorvosoknak.

Dr. Berger Józsefet és dr. Vértés Sándort a Szentegylet a rendelő főorvosi állásokra delegálta.

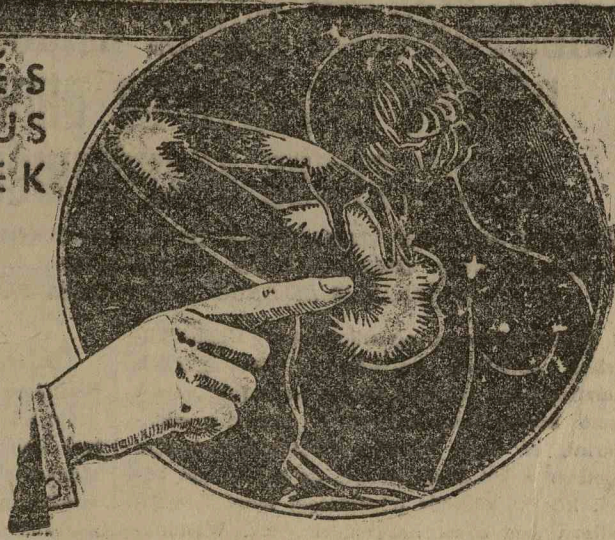
NAGY MIZRACHI MEETING MARAMARÓSSZIGETEN, JUST MOSE RÉSZVÉTELEL.

Vasárnap, november hó 13-án délelőtt 11 órakor a szigeti Mizrachi rendezésében a Chevra Kadisa helviségében nagyszabású meeting lesz. A város zsidóság körében nagy érdeklődéssel várják a meetinget, ahol a nagyváradi központ részéről Justh Mose, a mizrachi ifjusági vezetője fog felszólalni és elmondani a palesztinai kérdéssel kapcsolatos eseményeket és a zsidókérdés tragikumáról fog előadni.

— AZ ÉLESZDI zsidóság körében nagy érdeklődéssel várják a november 20-án tartandó ujcionista kulturdiutánt, amelyet a Central kávéházban fognak megrendezni. Ez az első helység, ahol Bihar megyében kibontakoztatják az ujcionista szervezetet. Az éleszdi zsidóság élénk érdeklődéssel várja az előadókat, akik közül Leitner Zoltán elnököt, Vass Endrét, Malek Lázárt és Farkas Ferencet említjük meg.

A REUMA ÉS A REUMATIKUS BETEGSÉGEK

Dumas doktor vichyi szakorvos „A reuma és a reumatikus betegségek című munkájában írja: Ha elakarjuk érni a reuma által okozott betegségi tünetek megszüntetését, akkor át kell alakítanunk a szervezetet ama részét, amelyen ezek a reumatikus betegségek fejlődnek, küzdenünk kell a hajlamosság, az artritizmust okozó húgysavas lerakódások ellen. Fentközltek alátámasztására közöljük az alanti megfigyelést:

Megfigyelőlap 1.) X... urhölgy, 45 éves, egy reggelen magához hivatott. Két napja nagyon erős fájdalmakat érez bal felső karjában. A fájdalom jellemzésére azt mondja, hogy „madárszárny” formájú területen érző a fájdalmakat. A valóságban: spontán, nagyon éles fájdalmak, amelyek a legkisebb mozdulatra, vagy nyomásra fokozódnak: a fájdalmas terület a hátgerinc baloldalán kezdődik a lapocka társán folytatódva, az egész vállra és karra kiterjed. Főként a felső-kar alsó része különösen fájdalmas, az ízületekben semmi. Az izomerő annyira legyengült, hogy a beteg nem tud velem létezni. A fájdalmak tűrhetetlenek éjjel nem tud aludni. Antipyrin, exalgin, fanacetin kezelés sem képes a fájdalmakat enyhíteni. Eredménytelen maradt 2 és fél gram aspirin,

forró téglák, sőt egy erős chlorat, bromurel és morfiumból álló folyadék előírása is. Mindezek alig hoztak pár órai almot. Tekintettel arra, hogy a betegnél, már hosszabb ideje, az artritizmus tünetei mutatkoznak, azt tanácsoltam, hogy szedjen naponta 3 kanál Urodonal-t. A harmadik napon javulás mutatkozik. Az ötödik napon a beteg állapota kedvező, felkel és majdnem gyógyultnak érzi magát. Néhány nap múlva ismét hívnak: a beteg kijár, folytatja foglalkozását, azonban panaszkodik, hogy a fájdalmak nem multak el teljesen. Elrendeltem hogy szedjen továbbra is Urodonal-t.

X... urhölgyet 8 nap múlva láttam ismét, és teljesen helyre volt állva egészségre.

AZ URODONALT HOSSZU ESZTENDOK ÖTA DICSERIK a világ legnagyobb orvosai

Az URODONAL KESZITMENY ELONYEI

1. Az URODONAL-t nem szokja meg a szervezet.
2. Az URODONAL RURA alkalmazásával nem kell különleges étrendet követnünk.
3. Szedhető az év bármely szakában.

A társadalombiztosító intézet orvosi kara is rendel URODONAL-t.

Kapható: Gyógyszertárakban és Drogeriákban

CHATELAIN KESZITMENY MEGBIZHATÓ MARKA

— ORVOSI HIR. Dr. Kupfer Miksa, a Zsidókórház szülészeti, nőgyógyászati osztályának főorvosa, rendeléseit megkezdte. Rendel: Delavrancea-uca 2-b, délelőtt 11—12, délután 3—5. Telefon 13-00.

— KÖZLEMÉNY A RABBIVIZSGÁK ÜGYEBEN. A kultuszminisztérium felhatalmazásából közlöm a rabbijelölt urakkal, hogy az idei rabbivizsgák december hó 13-án és 14-én fognak megtartatni a kultuszminisztériumban. A vizsgára jelentkezők tartoznak írásbeli kérvényt benyújtani a kultuszminisztériumhoz (Ministerul Cultelor și Artelor, secția cultelor minoritare, Bucuresti, strada Gen. Berthelot) következő okmányokkal felszerelve: 1. Születési bizonyítvány. 2. Állampolgársági bizonyítvány. 3. Iskolai bizonyítvány. 4. Erkölcsei bizonyítvány (Certificat de moralitate). 5. Jesiva vagy rabbinatusi igazolvány talmud tanulmányi előmenetelről. 6. 1000 lei vizsgadíj. Cluj, 1938. november 14-én. Glasner Akiba főrabbi, Cluj.

— HALALOZÁS. — Baumgarten Géza marosvásárhelyi kereskedő 57 éves korában Budapesten hirtelen elhunyt. Halálának híre általános részvényt keltett Marosvásárhelyen, ahol 50 éven keresztül a város kereskedőtársadalmának megbecsült tagja volt. Temetése november 3-án a rákoskeresztúri temetőben folyt le. Gyászolja Grohs Ernő és családja.

— HOGYAN SIKERÜLT A KOFER HAJISUV NAP? (Jeruzsálem). Tizenháromezer személy vett részt a Kofer Hajisuv akcióban, mint szervezők és mint ellenőrök, 350 gyűlést tartottak ezen a napon az országban, amelyet összesen 75.000 személy látogatott meg. 350.000 jelvényt osztottak szét mind olyanoknak, akik pénzt adományoztak. A Kofer Hajisuv az erre kijelölt hét első felében 25.000 fontot eredményezett.

— SIRKŐAVATÁS. Reich Józsefnek, a kiváló emberbarátnak, a nagyváradi ortodox hitközség örökös diszelnökének nemrégiben elhunyt neje, született Guttman Johanna sarkövét november 20-án délelőtt 11 órakor avatják fel a váradvelencei orth. régi temetőben.

— HÁROM CIONISTA ÉS KÉT AGUDISTA JELÖLT KAPOTT MANDÁTUMOT A LENGYEL SEJMBEN, (Varsó.) Az elmúlt vasárnap lefolyt parlamenti választások eredménye alapján az új lengyel sejmben öt zsidó képviselő fog ülni. A legutóbbi parlamenti szesszióban négy zsidó képviselője volt a lengyel képviselőháznak. A megválasztott zsidó képviselők a következők: Dr. Emil Sommerstein, akit cionista programmal, nagy többséggel választották meg Lembergben. Sommerstein dr. az elmúlt parlamenti szesszióban is tagja volt a Sejmnek, Dr. Ignác Schwartztagi, az általános Cionisták B) csoportjának vezére, akit Krakóban választottak meg, ugyancsak cionista programmal. Leib Minzberg agudista (Lodz), Simon Seidemann cionista (Varsó), Jakob Trockenheim agudista. — Sommerstein, Schwartzbart és Seidemann a Klal-cionista B) csoport tagjai. A többi cionista demokratikus pártok nem vettek részt a választásokon és a lengyel demokratikus pártokkal együtt tiltakoztak az új választási és parlamenti rendszer ellen, amelyben a demokratikus szabadságjogok súlyos megrövidítését látták — A napokban zajlottak le Varsóban a városi tanácsválasztások is. A választáson két blokkba tömörülve vett részt a zsidóság. A cionista szervezet, a Poale Cion, a Hitachdut és a zsidó kisiparosok szövetsége cionista-demokratikus frontot alkotott, míg az Aguda a Mizrachival és a revizionistákkal külön listát állítottak fel.

A halálraüldözött német zsidóságnak minden reménye az amerikai és angol demokratikus közvéleményben van

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK VISSZAHÍVTÁK BERLINI NAGYKÖVETÜKET. — DEMARS KÉSZÜL ANGOL-AMERIKAI ÉS FRANCIA ÖSSZEFOGÁSSAL BERLIN ELLEN. — SVÁJC IS VÉDEKEZIK. — AZ ANGOL ALSÓHÁZBAN IS ALLANDÓ MEGBESZÉLÉS TÁRGYA A NÉMET POGROM.

Hull külügyminiszter rendelkezésére Hugh Wilson berlini amerikai nagykövetet visszarendelték Washingtonba, hogy jelentést tegyen az utóbbi napok hajmeresztő berlini borzalmairól. A hivatalos jelentések szerint, ez nem jelenti a diplomáciai viszony megszüntetését a két állam között, de a jelenlegi körülmények között különös jelentőséget lehet tulajdonítani Wilson nagykövét hazarendelésének. Washingtoni diplomáciai körökben úgy vélik, hogy az Egyesült-Államok berlini nagykövetének visszahívása figyelmeztetés jellegű és ezúton adják tudomására a német birodalomnak, hogy a németországi zsidók ellen fogantatott intézkedések fenyegetik a német-amerikai viszonyt. Most még nem tudják, hogy Wilson követ meddig marad Washingtonban, ahova már szerdén el is indult.

A „New-York Herald Tribune” vezércikkben azt írja, hogy a berlini nagykövét visszahívását egész Amerika közvéleménye helyesli. Figyelmeztetés ez a német kormány számára. A mód, ahogy Wilsont hazarendelték, s a pillanat, amikor ez történt, nem hagy semmi kétséget aziránt, hogy szokatlan esetről van szó. A lap szerint, ha a németek tovább is hasonló módon fognak bánni a zsidókkal, akkor még sokáig fog Wilson követ otthon ülni, amiből sok mindent érthet a nemzeti szocialista Németország.

ÖNRENDELKEZÉSI JOGOT A NÉMET ZSIDÓKNAK!

A nagy távirati ügynökségek közlik, hogy Wilson nagykövét elutazása előtt még megjelent a német külügyminiszternél, akivel megvitatta a jelenlegi helyzetet és értésére adta a német kormánynak, mennyire felháborodással vette tudomásul az amerikai kormány a középkori atrocitásokat. Wilson követ közölte azt is, hogy ilyen körülmények között a két állam nem maradhat jóviszonyban egymással.

Különbösen az Egyesült-Államok kormánya Anglia kormánnyával közölte, hogy együttes demarsot szeretne intézni a németekhez, amelyben felhívják a német kormányt, hogy adjon önrendelkezési jogot a németországi zsidóknak. Megvitatják majd egy közeli konferencián azt is, hogy miképpen lehetne a német zsidókérdést nemzetközi alapon megoldani.

A „BREMEN”-T GYÜLÖLETTEL FOGADTÁK NEW-YORKBAN.

Amikor a „Bremen” oceanjáró befutott a new-yorki kikötőbe, óriási méretű nemzeti-szocialista ellenes tüntetés zajlott le. Táblákkal vonult fel a tömeg, amelyeken a következő felirat állott: „Nem hagyjuk, hogy német hajó kössön ki a kikötőben!” Azt kiáltották, hogy „nem akarunk kereskedelmet a mai Németországgal!” A new-yorki lakosság elkészenedése óriási a német események miatt. Arról tárgyalnak, hogy a németellenes bojkottot kiterjesztik és olyan intézkedéseket terveznek, hogy az amerikai piacot teljesen elzárják a németek elől. A new-yorki városi tanács megtiltja majd hivatalosan a német termékek vásárlását. La Guardia polgármester és a városi tanács arra kéri Roosevelt-et, hogy hivatalosan ítélje el az antiszemita excessusokat. Az amerikai munkás-föderáció is élesen elítélte az eseményeket. A Fehér-Házhoz ezrével érkeznek levelek, táviratok, amelyben szervezetek, egyesületek követelik, hogy szakítsák meg az érintkezést a németekkel.

ANGOL BANYAMUNKÁSOK TILTAKOZNAK.

A durhamvidéki bányamunkások szakszervezete 120.000 taggal határozatot hozott, amely szerint felkérlik az angol kormányt, hogy szakítsa meg a kapcsolatokat a német kormánnyal, amíg az nem tér vissza a normális útra. A határozatot eljuttatták a német nagykövetséghez, Chamberlain miniszterelnökhöz, lord Halifaxhoz és más politikai személyekhez.

SVÁJC EREDMÉNYES INTERVENCIÓJA.

A svájci kormány eredményesen intervenált a Berlinben letartóztatott svájci zsidók érdekében. Svájc követe kártérítést is követel a károkért, amelyet svájci alattvalók a tüntetésekkel kapcsolatban szenvedtek. A svájci kormány beállította a nemzeti szocialista lapokat: a „Volksbund”-ot, a „Nationalsozialistische Arbeiter Partei”-t és „Band Treuer Eidgenossen”-t. A kormány erélyes intézkedéseket tesz a nemzeti szocialista propaganda elfojtására.

AZ ANGOL ALSÓHÁZ ELŐTT.

Chamberlain az alsóház ülésén kijelentette, hogy tudomása szerint a lapok tudósítása a német eseményekkel kapcsolatosan megfelelnek az igazságnak. Angliában mély és nagy szimpátia nyilatkozott meg azokkal szemben, akiknek oly kegyetlenül kell szenvedniük.

Különbösen az angol külügyi hivatal jegyzékét intézett a német zsidóüldözésekkel kapcsolatban. Közös lépést fognak tenni az angolok, franciák és az Egyesült-Államok a rettentő pogromok és üldözések miatt.

Hollandiában is tárgyalnak arról, hogy miképpen helyezzenek el zsidó menekülteket. A bizottság javaslatai legközelebb minisztertanács elé kerülnek.

A francia-német sajtóegyezmény szerint a francia lapok nem fogják ezentúl élesen támadni a német kormányt, mivel ez esetben szankciókat léptetnek életbe a sajtóval szemben. Közben Göbbels a legcinikusabb hangon kritizálja az angolok magatartását és kijelenti, hogy ne törődjenek az angolok a németek és zsidók kapcsolatával, ők is brutálisan bántak a benszült négerekkel és burokkal, meg most a palesztinai arabokkal. Nincs joguk az angoloknak leckét adni, mert „egyetlen zsidónak nem görbült meg a hajaszála sem”. (Ilyen módon tud valótlanul állítani az irányított német sajtó.) A németek cinizmusa nem ismer határt és kegyetlenségükkel egyenértékű.

A BUCHENWALDI INTERNÁLÓTÁBOR RÉMSÉGEI.

Páris. A Figaro berlini tudósítójának jelentése szerint a buchenwaldi, Weimar melletti internálótáborban 146 zsidót halálra vertek. Berlinben több, mint husz zsidó követett el öngyilkosságot attól való félelmében, hogy erre a sorsra kerül. — A lap bécsi tudósítójának jelentése szerint több, mint ezer fiatalembert cipelték el az utóbbi napok során a maushauseni és buchenwaldi internálótáborokba. A szerencsétlenek semmilyen élelmiszert nem vehettek magukhoz, miután a zsidó üzletek zárva vannak, zsidóknak pedig nem szabad árja üzletekben élelmiszert vásárolniuk. A bécsi zsidók élelmiszerkészlete fogytán van és a közeli napokban már aligha lesz mit enniük. — A lap rámutat arra, hogy a németországi zsidók ellen alkalmazott represszáliák borzalmas erőszakosságai a középkor tulzásaival való visszatérést jelentik. A francia közvélemény nevében tiltakozik a Figaro az erőszakosságok ellen.

„KÁRTÉRÍTÉSEK”.

London. A Reuter-ügynökség jelenté: Százhatvan gazdag berlini zsidót vasárnap a Gestapo hivatalába idéztek, ahol írásban közölték velük, hogy milyen összeggel tartoznak hozzájárulni a tüntetések során okozott károk megtérítéséhez. Az összeg nagysága nem ismeretes, de fantasztikusan nagy „kártérítésről” lehet szó, miután egy özvegyasszonyt 50 ezer, egy kereskedőt 150 ezer márka befizetésére kötelezték azon károk megtérítéséért, amelyek az utóbbi napok antiszemita tüntetéseit folytán keletkeztek. Ezen összegek megfizetése az érdekelteket nem menti fel az egymilliárd márkás büntetés lefizetésében való részvétel alól.

EGY ZSIDÓ JELŐLT ÍGÉRETE.

A most lefolytatott lengyel sejmválasztás alkalmából az egyik jelölt a következőket mondotta egy gyűlésen:

— Ellenfelem mindent ígér és nem fog betartani semmit, én viszont nem ígérök semmit — és én is fogom tartani.

KI A PÉNZÜGYI ZSENI?

— Aki többet tud keresni, mint amennyit a felesége el tudna köfölni.

JAPÁN GYŐZELME.

Japán bevett egy darab „kinát”. Kérdés, ki fog tőle fizadni?

EGY KIS SZÁRAZFÖLD

R. A. Kuk, Palesztina elhunyt főrabiját egyszer Amerikában járt gyűjteni a jesiának. Egy amerikai nábob vendége volt, aki ellátta és nyezettette minden jóval. Egyszer látta a gazdát, hogy a rabbi szomorkodik. Kérdésközdött az okáról. Hiányzik-e házában valamije? Mire Kuk rabbi példával felelt:

— Egy király kirándult a tengerre gyönyörű yachtján, mely fel volt szerelve a királyi palotával minden fényűzéssel, teljesen úgy, ahogy otthon megszokta. A legfinomabb ételek, italok, zenekari ellenére is szomorú volt. „Felség, hiányt szenved valamiben?” kérdezték az udvar tanácsosai.

— „Nem hiányzik semmi, csak egy kis szárazföld” — felelt a király. — „Én is úgy vagyok fejezte be Kuk főrabbi, „hála Istennek, nincs hiány semmiben, csak kis szárazföld kellene, egy kis Szentföld...”

CUE MÓDSZERE.

Van egy ismert francia professor, akinek neve Cue. Ez a professor azt az elvet vallja, hogy minden betegségből ki lehet lábalni, ha az ember fölton azt hangoztatja, hogy már jobban érzi magát. Egy ízben, az egyik betegről jelenté az asszisztens, hogy rosszul érzi magát. A professor ráki mondja meg neki, hogy érezze azt, jobban van.

Másnap jelenté az asszisztens szomorú hangon, hogy a beteg bebeszélte magát, hogy még rosszabbul érzi magát: — meghalt.

A SZOMORUSAG OKA

Két new-yorki zsidó találkozik az utcán és egyik azt kérdi:

— Miért vagy olyan szomorú, talán rokonaid vannak Bécsben?

— Dehogyn — mondja a másik — már mind itt vannak.

KIVÁNSÁG.

Kivánjuk az összes zsidóknak, hogy olyan menjen nekik, amilyen rosszul megy most...

MINEK VAN HATÁRA?

Az elmúlt hetek behínyították, hogy a zsidó nyomoruságnak mégis „van határa.”

MILYEN A MAI ZSIDÓ?

A zsidó olyan ma, mint egy inkasszans. Akkor hova akar bemenni, schova sem akarják beengedni.

STALIN ÉS HITLER MEGEGYEZTEK.

Végre egy pontban megegyezett Hitler Stalin. Mindkető írja a kommunistákat.

TULFÜTÖTT AMBÍCIÓ.

Egy rendőr az utcán egy részeg emberrel találkozik és barátságosan bökdödni kezd, hogy jó lesz hazamenni.

— Hé — mondja a részeg —, ne lökdössön tudok én esni magamtól is.

TANULSÁG.

A tanító elmeséli a gyerekeknek a hazug pástor történetét. Ez a pástor többször fellármázta falut, hogy jönnek a farkasok és a rémhír miatt hazugságnak bizonyult. Egyszer aztán tényleg fött a farkasok, a pástor segítségért kiabált, de már nem hitték neki és a farkasok feltálták.

— Na — szölt aztán —, mi ebből a tanulság?

— Ebből az a tanulság, — felelte az egyik tanuló, — hogy hazudni kell, mert aki igazat mond annak nem hisznek.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA